

Státní zdravotní ústav Praha

Šrobárova 48, 100 42 Praha 10, Česká republika

Výroční zpráva

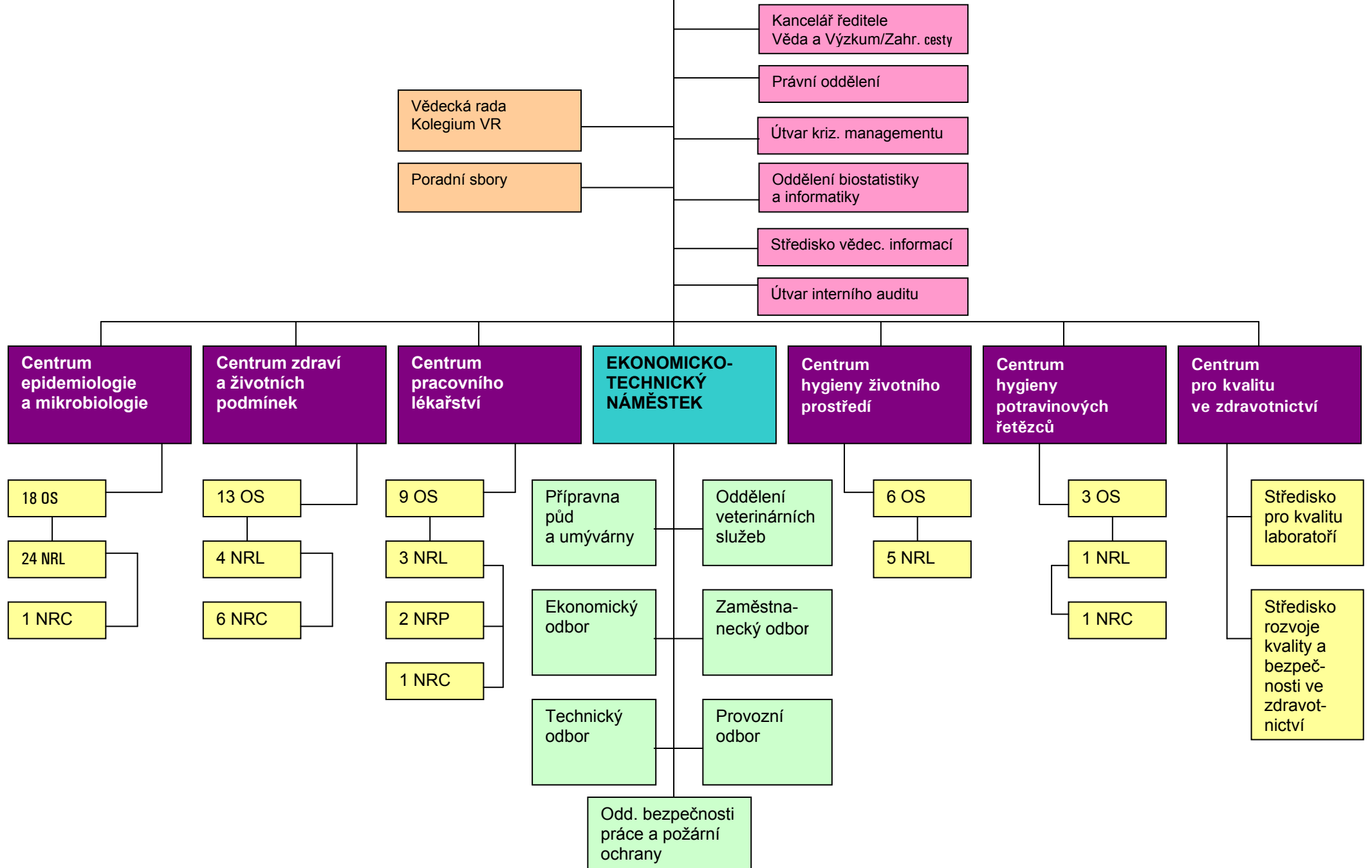
za rok 2005

Státní zdravotní ústav Praha, 2006

OBSAH

1	POSTAVENÍ A ÚKOLY SZÚ V OCHRANĚ A PODPOŘE VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ.....	4
2	ČINNOST CENTER, ODBORNÝCH PRACOVIŠŤ.....	6
2.1	Centrum epidemiologie a mikrobiologie.....	6
2.2	Centrum zdraví a životních podmínek	14
2.3	Centrum pro kvalitu ve zdravotnictví.....	19
2.4	Centrum hygieny životního prostředí.....	24
2.5	Centrum pracovního lékařství	29
2.6	Centrum hygieny potravinových řetězců.....	38
2.7	Oddělení biostatistiky a informatiky	38
2.8	Středisko vědeckých informací	44
3	PUBLIKAČNÍ ČINNOST.....	47
4	ROČNÍ ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ ZA ROK 2005.....	45

ŘEDITEL

1 POSTAVENÍ A ÚKOLY SZÚ V OCHRANĚ A PODPOŘE VEŘEJNÉHO ZDRAVÍ

Zákonem č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, v platném znění § 86, byl Státní zdravotní ústav zřízen jako zdravotnické zařízení, příspěvková organizace Ministerstva zdravotnictví ČR. Toto zákonné rozhodnutí nabylo platnosti k 1.1. 2003. Byla tím zahájena nová éra ústavu, navazující na jeho dlouholetý vývoj a rozvoj, sice občas přerušovaný různými organizačními peripetemi, které však nikdy nesnižily jeho odbornou kvalitu. Od 1.1. 2003 je ve funkci nový ředitel MUDr. Jaroslav Volf, Ph.D.

Na podzim roku 2005 jsme oslavili 80leté výročí fungování Státního zdravotního ústavu ve struktuře českého zdravotnictví od dob jeho založení ve dvacátých letech. Při této příležitosti proběhla slavnostní vědecká konference, která připomněla podíl SZÚ na úspěších Československa a České republiky ve zlepšování zdraví obyvatel. Zrekapitulovala dlouhodobou úlohu SZÚ v boji s infekčními chorobami, při výrobě sér a očkovacích látek, položení základů moderní epidemiologie a systému mikrobiologické diagnostiky. Ústav sehrál významnou roli v rozvoji oborů hygieny, sociálního lékařství a zdravotní výchovy, analýz zdravotního stavu a vědeckých přístupů k poznání vztahů mezi faktory prostředí a zdraví. K dobré pověsti ústavu přispěly vynikající osobnosti, mnohé s mezinárodním věhlasem a oceněné státním vyznamenáním. Při této příležitosti zasadili významní hosté spolu s ředitelem ústavu v areálu SZÚ pamětní strom.

Činnost řady pracovníků spočívala v roce 2005 také v rozvíjení mezinárodní výměny informací, účasti v mezinárodních studiích a členstvím v mezinárodních organizacích. Mezinárodní spolupráce širokého záběru se realizuje ve všech centrech a jsou zde 3 spolupracující centra Světové zdravotnické organizace, která v roce 2005 dořešila 4 projekty, styčná kancelář UNAIDS a spolupráce na dalším projektu se dále rozvíjí. Podstatná část mezinárodní spolupráce byla zaměřena na 57 projektů řešených od r. 2004 i dříve. Z tohoto počtu bylo v r. 2005 ukončeno 9 projektů spolupráce v rámcových programech Evropské komise, projektech EÚ „Community Action in the Field of Public Health 2003 – 2008“ a dalších programech. Nová spolupráce byla zahájena v 11 mezinárodních projektech, např. „Development of a coherent approach to human monitoring in Europe – ESBIO“, „Capacity Building for Improving Health across Europe“ a „Health disparities and aging in societies in transition“. Mezinárodní spolupráce je detailně popsána v kapitolách o práci jednotlivých odborných center.

Rok 2005 byl pro ústav mimořádný zaujetím vlastní nové role, vyplývající ze vstupu České republiky do Evropské unie, a zařazením mezi evropské ústavy tvořící odbornou bázi Evropského centra pro kontrolu nemocí ve Stockholmu. Byly dále, mnohdy v hektickém tempu, harmonizovány podmínky evropské integrace. To vyžadovalo nadstandardní úsilí v dotváření jednotlivých dokumentů, na jejichž přípravě se ústav podílel. Mnoho nových metodických a autorizačních činností vyplynulo z potřeb krajských hygienických stanic a zdravotních ústavů při naplňování požadavků zákona o ochraně veřejného zdraví.

Laboratoře CEM byly akreditovány pro komplexní činnost v oblasti detekce, diagnostiky a určení mikrobiálních agens, stanovení antigenů, citlivosti na antibiotika a virostatika, účinnosti dezinfekčních, deratizačních látek, insekticidů a sterilizace a posuzování in vitro diagnostických zdravotnických prostředků. V roce 2005 proběhla kolaudace komplexu BL3 pro práci s vysoce nakažlivými infekčními činiteli.

Řada pracovníků se podílí na pregraduálním i postgraduálním vzdělávání zdravotnických i nezdravotnických pracovníků. V roce 2005 probíhala akreditace různých programů k postgraduální výchově a pro zdravotní výchovu obyvatelstva.

Přes řadu problémů, zvláště snižování počtu odborných pracovníků, které jsou ovšem zcela přirozeným důsledkem a průvodním jevem této doby, vstoupil Státní zdravotní ústav do roku 2006 s dobrou perspektivou a sebevědomím být nadále plně funkčním evropským zdravotnickým zařízením.

2 ČINNOST CENTER, ODBORNÝCH PRACOVIŠŤ

2.1 Centrum epidemiologie a mikrobiologie

Aktivity centra epidemiologie a mikrobiologie vycházejí ze Statutu SZÚ a platných legislativních norem a z dalších pověření vyplývajících z mezinárodních dohod a úmluv (strategie a projekty WHO, EU – ECDC) a výzkumnými granty udělenými tuzemskými a zahraničními grantovými agenturami.

Odborná a expertizní činnost

Tak jako v předchozích letech dominovala zejména konzultační činnost pro MZ ČR, orgány ochrany veřejného zdraví, a další orgány státní správy, včetně expertizní činnosti pro podnikatelské subjekty. Byla prováděna měření, příslušné analýzy a hodnocení výsledků, vypracování expertizních posudků a specializovaných vyšetření.

Expertizy CEM se zaměřují na diagnostické preparáty, vakcíny a DDD prostředky. V rámci placené expertizní činnosti CEM připravuje kvalitní podklady pro registraci nových diagnostických přípravků a přípravků pro ochrannou a ohniskovou dezinfekci, dezinfekci a deratizaci, jakož i pro registraci metod podléhajících schválení hlavním hygienikem. CEM zajišťuje povinnou kontrolu diagnostik.

Legislativa a zdravotní politika

Značná část pracovní kapacity odborných pracovníků centra byla využita pro přípravu podkladů pro správní řízení na MZ ČR. K řadě připravovaných novel legislativy byly vypracovány připomínky i návrhy úprav textů.

Dále bylo projednáváno uplatňování zákonů č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta a č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních).

Velmi náročná byla práce na doplňcích, komentářích a připomínkách k dalším právním normám, které mají úzkou souvislost s oborem. Byly vypracovány připomínky i k dalším novelám zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů.

V rámci připomínkového řízení k návrhům nové legislativy se centrum podílelo na přípravě podkladů pro náplně preventivních prohlídek u osob exponovaných vybraným faktorům pracovního prostředí.

Mezinárodní spolupráce

Centrum epidemiologie a mikrobiologie má široké spektrum spolupráce, jak bilaterální, tak multilaterální. Všechny referenční laboratoře centra spolupracují se sesterskými pracovišti v jiných státech. Jsou součástí Externího hodnocení kvality, a to aktivně (podílí se na zasilání kmenů) a pasivně (samy jsou kontrolovány). Stejně tak spolupracují s WHO, CDC v Atlantě, Institute of Public Health and Environment Protection v Bilthovenu, Public Health Laboratory Service Colindale, National Institute for

Biological Standards and Control v Londýně. Dále jsou zapojeny v systémech EUROGROG (Paříž), EMGM - Evropská skupina pro monitorování meningokoků, Evropská surveillance bakteriálních meningitid (Londýn), EUROSENTINEL (Brusel) a ENTERnet – Evropská síť hlášení salmonelóz a verotoxigenních E.coli (Londýn), Evropská surveillance chřipky (EISS) a WHO Globální program surveillance chřipky (FluNet). Referenční laboratoře spolupracují s centrálními národními mikrobiologickými a epidemiologickými institucemi ve většině rozvinutých zemí. Jedná se o specializovaná vyšetření kmenů a sér. Mezinárodní spolupráce je rozvíjena jednak na referenční bázi a jednak na základě společných grantových projektů. Skupina epidemiologie zajišťuje mezinárodní výměnu informací v oblasti epidemiologie infekčních nemocí jak ve spolupráci se sítěmi WHO, tak se sítěmi EU a Evropského CDC – centra pro kontrolu nemocí. CEM je součástí a hostitelským pracovištěm programu EPIET – Evropského programu výcviku v intervenční epidemiologii.

Vzdělávání a výchova

Centrum zajišťuje i odborné praxe studentů 1., 2. a 3. LF UK, PřF UK a Vyšší zdravotnické školy. Odborní pracovníci centra se podíleli jako konzultanti na studentských diplomových pracích ke státní zkoušce z epidemiologie na 3. LF UK a účastnili se vedení doktorandských prací.

Centrum pořádalo spolu se ČLS JEP pravidelné semináře, kterým byla dána v r. 2005 nová forma a byly změněny na celodenní konzultační dny.

Informační zdroje

Pracoviště CEM se účastnila realizace surveillance programů a na revizi těchto programů. Dále se mikrobiologická pracoviště účastnila systému Externího hodnocení kvality organizovaného SZÚ i QCA organizovaných zahraničními pracovišti.

Proběhla reakreditace subjektu č. 1206.4 - Laboratoře CEM (24 NRL - zkušební laboratoře) podle ČSN EN ISO/IEC 17025 po 3 letech akreditované činnosti a nová akreditace subjektu č.8002 - Laboratoře CEM (21 NRL - zdravotnické laboratoře) podle ČSN EN ISO 15189.

Odborné skupiny

61

Ve skupině vzdušných nákaz bakteriálního původu byla prováděna průběžná identifikace a verifikace sérologických skupin a druhů streptokoků, enterokoků, laktokoků a rodů a druhů dalších, G+ kataláza negativních bakterií pro regionální laboratoře, klinická pracoviště a pro hlášení výsledků do evropských i celosvětových projektů (cca 2000 kmenů/rok). Byla zpřesněna identifikace kmenů, do schématů zavedeny nově popsané druhy, vyzkoušeny a zavedeny nové doporučené aditivní testy a postupy. Dále probíhala typizace kmenů *S. pneumoniae*, *S. agalactiae* a *S. pyogenes* za účelem zjištění zastoupení sérotypů pro vývoj a aplikaci typových vakcín, pro epidemiologické a další účely. Pro potřeby zpřesnění typové identifikace byly do běžné praxe zavedeny molekulární typizace kmenů *S. agalactiae* a *S. pyogenes*. Emm typizace (*S. pyogenes*) byla zařazena v roce 2004 do postupů akreditovaných ČIA. Pokračovala aktivní surveillance novorozeneckých (časných a pozdních) infekcí působených *S. agalactiae*. Sledována byla i závažná onemocnění v dalších věkových skupinách. Průběžně byly zjišťovány hodnoty ASO

a ADNB protilátek v séru pacientů. Byla započata standardizace latexaglutinačních postupů pro průkaz titru ASO a jim příslušejících reagensů. Ve spolupráci s klinickými pracovišti pokračovalo vyšetřování titru antipneumokokových postvakcinačních protilátek u onkologických a hemodialyzovaných pacientů a osob z domovů důchodců.

Skupina spolupracovala při zajištění surveillance programu invazivních onemocnění způsobených *Haemophilus influenzae* b v České republice, monitorování vlastností kmenů izolovaných v mikrobiologických laboratořích, biotypizace a serotypizace u *H. influenzae*, stanovení hladiny protilátek vůči *Haemophilus influenzae* b metodou ELISA a sledování selhávání vakcinace proti *Haemophilus influenzae* b.

62

Skupina vzdušných nákaz virového původu zajišťovala program virologické surveillance ARI v ČR s mezinárodní spoluprací (aktivní účast v evropském systému EISS, aktivní účast v Globálním programu surveillance chřipky WHO). Byla prováděna identifikace kmenů chřipkových a nechřipkových respiračních virů izolovaných v ČR a vedena i doplňována sbírka virových kmenů a typově specifických sér. NRL pro chřipku spolupracovala s WHO chřipkovým centrem NIMR v Londýně při testování antigenních změn cirkulujících chřipkových kmenů. Skupina připravovala antigeny a ELISA soupravy pro rychlou diagnostiku viru chřipky a nechřipkových respiračních virů, vyšetřovala klinické a sekční materiály pro zdravotnická zařízení a hygienickou službu. Probíhala pilotní studie EU projektu „Zkvalitnění virologické surveillance ARI a laboratorní diagnostika rizikových respiračních agens s důrazem na pandemickou připravenost“. OS je připravena na laboratorní diagnostiku ARI, včetně PCR SARS koronaviru i na PCR a sérologickou diagnostiku ptačích subtypů viru chřipky H5, H6, H9. Probíhaly konzultace a praktická výuka pracovníků virologických laboratoří, stáže pro začínající pracovníky, výuka atestantů a přednášková činnost. OS byla zapojena do přípravy vzorků a vyhodnocování výsledků EHK virologických laboratoří organizované SZÚ a zúčastnila se mezinárodního posuzování kvality laboratoří. OS provedla posuzování funkční způsobilosti in vitro diagnostik (ELISA soupravy pro diagnostiku IgG, IgM a IgA protilátek proti *Mycoplasma pneumoniae*). Úspěšně proběhla reakreditace obou NRL dle ČSN EN ISO/IEC 17025 i nová akreditace dle ČSN EN ISO 15189. Skupina plnila úkoly vyplývající z mezinárodní studie k hodnocení účinnosti vakcíny proti chřipce (FLUARIX) firmy GSK Biologicals - spoluřešitelé a mezinárodního grantového úkolu (výskyt, detekce a ovlivnění adenovirové infekce u transplantovaných pacientů) – spoluřešitelé (dokončení).

63

Skupina exantematických nákaz a zoonóz, zahrnující NRL pro herpetické viry, NRL pro chlamydie a NRL pro spalničky, zarděnky, parotitidu a parvovirus B19 prováděla nadstandardní vyšetřovací metody pro zdravotnická zařízení (stanovení intratekálních protilátek proti HV, počtu kopií DNA herpetických virů, parvoviru B19 a chlamydií v klinickém materiálu, typizace izolátů herpetických virů, sérologickou a molekulárně-biologickou diagnostiku HHV6,8). NRL ZSP se zabývala sérologickou diagnostikou suspektních případů, těhotných žen a jedinců exponovaných výše uvedenými nákazami, ověřováním stavu imunity vůči těmto virům a sérologickými konfirmacemi pro mikrobiologické a sérologické laboratoře. Byly připravovány standardy a referenční materiály pro používané diagnostické metody, připravovány a vyhodnocovány vzorky pro EHK (sérologie ZSP, sérologie EBV, sérologie HSV, sérologie VZV, sérologie chlamydií a přímý průkaz virů). NRL pro HV se podílela na ověřování účinnosti komerčních a nově

vyvíjených diagnostických souprav. NRL pro chlamydie byla hlavním řešitelem grantu IGA MZ ČR „Vývoj metody průkazu DNA *C. pneumoniae* a *C. trachomatis* metodou real-time PCR“ a spoluřešitelem grantu IGA MZ ČR „Detekce přítomnosti CMV a chlamydia *pneumoniae* v intravaskulárních biopsiích u pacientů s ICHDK“. NRL pro zarděnky, spalničky a parotitidu (NRL ZSP) je zapojena do řešení úkolů na úseku kontroly infekčních nemocí v programu WHO EURO Zdraví pro 21. století, do úkolu 7.3. Eliminace nezavlečených spalniček v regionu (do r. 2007). Dosažení certifikace eliminace spalniček (do r. 2010) a do úkolu 7.4. Dosažení incidence příušnic nižší než 1/100 000 obyvatel (do r. 2010) a dosažení incidence vrozených zarděnek nižší než 0,1/1000 živě narozených dětí (do r. 2010). Úspěšně absolvovala EHK, organizované Regional Reference Laboratory v Berlíně u 18 regionálních laboratoří.

64

NRL pro enteroviry se podílela na surveillance poliomyelitidy a na diagnostice enterovirů se zvláštním zaměřením na detekci virů polio.

65

Skupina bakteriální rezistence organizovala surveillance antibiotické rezistence u všech klinicky významných bakterií v ČR, podílela se na Národním programu pro antibiotickou politiku při MZ ČR a realizovala Národní organizaci projektu EARSS (European Surveillance Antimicrobial Resistance System), organizovaného EU, DG SANCO. V rámci uvedených aktivit se prováděl sběr kmenů, vyšetřování rezistence k rezervním, rutinně nevyšetřovaným antibiotikům, ukládání kmenů s významnou rezistencí, řízení sběru dat a provádění jejich kontroly. Zavádějí se nové a inovované metody pro rutinní vyšetření, metody pro průkaz atypické rezistence, metody průkazu specifických genů rezistence a molekulární metody pro epidemiologii rezistence. Skupina vypracovala doporučené postupy pod garancí ČLS JEP pro diagnostiku a léčbu respiračních komunitních infekcí a pro používání penicilinových makrolidových antibiotik.

66

NRL pro virové hepatitidy (NRL VH) prováděla centrálně, ze zákona povinná, konfirmační vyšetření HCV a HBV pro transfuzní službu a vyžádaná konfirmační vyšetření pro laboratoře vyšetřující markery virových hepatitid. NRL-VH provádí speciální diagnostiku virových hepatitid sérologickou, případně molekulárně biologickou cestou. Dále kvantitativní stanovení virové nálože HBV a HCV, stanovení klinicky významných mutant HBV, stanovení genotypů HCV. NRL-VH připravila a vyhodnotila 3 pilotní série pro externí hodnocení kvality stanovení nukleových kyselin HBV a HCV s cílem monitorovat úroveň molekulární diagnostiky HBV a HCV v ČR a jako metodickou přípravu pro zařazení do nabídky systému EHK od r. 2006. NRL-VH se úspěšně účastní v systému mezinárodní kontroly jakosti INSTAND, SRN, pro sérologii a EDQM, EU pro stanovení nukleových kyselin.

67

Odborná skupina prováděla fenotypové a genotypové sledování faktorů virulence u stafylokoků a střevních patogenů – původců závažných infekčních onemocnění, monitorování výskytu invazivních kmenů. Dále se věnovala sledování rezistence a výskytu kmenů *S. aureus* rezistentním ke klíčovému ATB, oxacilinu, známým pod zkratkou MRSA. Nový pentarezistentní klon *Salmonella typhimurium* (STM) označovaný jako ACSSuT, patřící převážně k fágovému typu DT104, který se postupně rozšířil prakticky po

celé Evropě a na severoamerickém kontinentu je průběžně monitorován především z pohledu genotypových vlastností tohoto agens. Surveillance salmonelóz se bude týkat i dalších salmonel vyskytujících se a zavlečených do ČR. Ze střevních patogenů jsou dále sledovány shigatoxigenní kmeny *E. coli*, které jsou u nás zatím původcem jen ojedinělých případů hemolyticko-uremického syndromu.

68

Odborná skupina DDD prováděla expertizní činnost se zaměřením na hodnocení dezinfekční účinnosti chemických látek, sterilizační účinnosti přístrojů, biologických a nebiologických indikátorů sterilizace, výskyt plísní v objektech a návrhy na jejich likvidaci. Ověřovaly se nové testovací metody hodnocení dezinfekční účinnosti látek. Skupina spolupracovala s Českým normalizačním institutem na úseku EU norem, účastnila se na EHK v oblasti sterilizace.

70

Stěžejním úkolem skupiny AIDS byla confirmace reaktivních nálezů screeningového vyšetřování HIV/AIDS ve 152 terénních laboratořích, které metodicky vede, a monitorování průběhu infekce u HIV infikovaných osob. V rámci projektu EU „EuroHIV“ byl uskutečňován program monitorování HIV/AIDS v ČR, průběžně byla prováděna epidemiologická surveillance HIV/AIDS v populacích ve zvýšeném riziku HIV. Výsledky byly poskytovány MZ ČR a HIV monitorovacímu centru v Paříži. NRL AIDS je zapojena do projektu EU s názvem „SPREAD“, v jehož rámci je sledován vývoj a šíření HIV mutant rezistentních na antiretrovirové preparáty.

71

NRL pro mykobakterie (NRLM) spolu s odbornou skupinou epidemiologie chronických onemocnění zajišťovala provoz Informačního systému bacilární TB (ISBT), distribuci nového SW, konzultace s konzultanty oboru TRN při ZÚ (resp. KHS). Spolupracovala s Národní jednotkou dohledu nad TB v účasti v programu EuroTB. NRLM ověřovala výsledky testů citlivosti na antituberkulotika u kmenů *M. tuberculosis*, avizovaných z terénu jako multirezistentní (MDR) a stanovovala citlivosti MDR *M. tuberculosis* a vybraných mykobakteriálních species na „second-line drugs“ mikrodiluční metodou (určení MIC).

NRLM zhodnotila test QuantiFeron TB Gold a vypracovala metodický postup pro odběr a zasílání vzorků a pokyny pro interpretaci výsledků. Dále vyhodnotila identifikační test GenoType Mycobacterium a GenoType MTBC (Hain Lifescience GmbH, BRD) – molekulárně biologické metody, jejímž principem je line probe assay.

NRLM prováděla testy citlivosti na základní antituberkulotika v automatickém detekčním systému Bactec MGIT 960 (BD, BRD) a identifikaci mykobakteriálních species konvenčními i genovými metodami.

Aktivita NRLM jakožto součásti sítě supranacionálních referenčních laboratoří (SRL) WHO/IUATLD zahrnovaly kontrolu kvality, spolupráci s koordinačním centrem WHO pro bakteriologii TB, mezinárodní survey SRL „Výskyt kmenů *M. tuberculosis* rezistentních ke všem antituberkulotikům II. řady (Frequency of *M. tuberculosis* Resistant to All Second-line Drugs)“.

NRLM se dále účastnila v pracovních skupinách pro NTM – netuberkulózní mykobakterie a pro molekulární epidemiologii a kontrolu tuberkulózy.

72

Činnost odborné skupiny parazitologie byla zaměřená na rutinní diagnostiku, uchovávání a údržbu Národní sbírky leptospirových kultur, výrobu a distribuci diagnostických antigenů pro hygienickou a veterinární službu ČR. Skupina se podílela na sledování přírodních endemických ohnisek nález leptospirózy v ČR, včetně vyšetřování drobných savců.

73 a 76

Činnost skupiny elektronové mikroskopie a NRL pro přímý průkaz bakterií, virů a cizorodých buněk se prolínala s výzkumnou činností. Prováděla se rychlá diagnostika virů v klinickém materiálu pro zdravotnická zařízení a při epidemiích pro hygienickou službu a WHO, spolupráce a placené služby v průkazu borrelií v klinických vzorcích, detekce nádorových buněk v biopsiích tenkou jehlou pomocí elektronové mikroskopie (při lymfomech, lymfogranulomech, adenokarcinomu, jolk-sarkomu, metastáz melanomu apod. - spolupráce s I., II. a III. Radiologickou klinikou, spolupráce a členství v GEL).

NRL je součástí EQA-EMV (External Quality Assessment Scheme, Elektron Microscopy Viral Diagnosis), která zahrnuje 96 laboratoří z celého světa. Je podporována společností European Society for Clinical Virology, WHO a dalšími. Ve spolupráci s Kochovým Institutem v Berlíně EQA provádí 2x ročně kontrolu kvality vybraných laboratoří.

Diagnostikuje 2x do roka 6 vzorků suspenzí, které simulují různý klinický materiál. Přínosem této spolupráce je kontrola stabilizace a přípravy vzorků pro ELM vyšetření, kontrola neselektivnosti metody a správnosti určení virů, setkání s viry, které běžná praxe neumožňuje (Dengue, WestNile virus atd.), setkání s viry a bakteriemi v případě bioterorismu (např. průkaz B. anthracis, viru pravých neštovic, legionel) a jiných nebezpečných infekcí, kdy je ELM pro svoji rychlost a neselektivnost nepostradatelnou metodou uznanou CDCP. Na základě dlouholeté spolupráce od r. 1990 je NRL zahrnuta do celosvětového registru pro diferenciální diagnostiku bakterií a virů založeného v USA a do Directory of Elektron Microscope facilities which may provide assistance and advice concerning emergency diagnostic matters.

NRL pro lymeskou borreliosu (WHO Collaborating Centre for Research on Borreliosis) se účastní systémů kontroly PHLS - Public Health Laboratory Service Control – Swansea, WHO EQA Study on Standardisation of Serology for Borreliosis a EU Concerted Action on Lyme Borreliosis (EUCALB). V rámci této komplexní činnosti probíhá kontrola serologické metody ELISA připravené s našimi endemickými kmeny, kontrola konfirmační metody Western blot připravené z našich kmenů, příprava Western blotů třetí generace s rekombinantními antigeny a příprava a izolace VlsE genu a ověření jeho účinnosti v ELISA a WB. 2x do roka bylo zasláno 6 klinických vzorků k identifikaci z WHO, izolovaly se nové kmeny a probíhal vývoj nových kultivačních metod. Zavedly se nové metody molekulární biologie – DPSA – direct sequence analysis of amplicons a ověřily se subtypy 4 genodruhů patogenních pro člověka. Dále byla provedena identifikace nových kmenů PCR – sekvenací nebo LightCycler real-time PCR.

74

Odborná skupina epidemiologie včetně NRC pro analýzu epidemiologických dat (NRC AED) pravidelně zpracovává týdenní a měsíční hlášení infekčních onemocnění v ČR podle okresních a krajských hlášení orgánů OOVZ, dále měsíční přehledy

epidemických výskytů v ČR, celorepublikové komentáře podle měsíčních hlášení KHS, pravidelná zpracování týdenních hlášení epidemiologické situace ARI (ILI) v ČR, týdenní celorepubliková hlášení případů AChP v rámci WHO programu polioeradikace, každoroční výroční zprávy za ČR pro WHO (ve spolupráci s NRLE a oddělení epidemiologie OVZ MZ ČR). Provádí celoroční vyhodnocení zpráv o epidemiích v ČR pro MZ ČR.

V normotvorné oblasti se podílí na zpracování materiálů EU pro potřeby legislativy MZ ČR: case definice, surveillance programy, MZŘ (IHR). Průběžně participuje na vypracovávání a připomínkování textů vyhlášek, metodických opatření a dalších odborných materiálů a odborných stanovisek v oblasti zdravotnictví pro MZ ČR.

Dle potřeby zpracovává odborné podklady pro potřeby EU, WHO a další mezinárodní partnery. Reprezentuje ČR v sítích EU a WHO pro jednotlivá infekční onemocnění (chřipka – EISS, zoonózy – EFSA, salmonelózy – Enternet, hlášení infekčních onemocnění v síti EU – BSN).

Zabezpečuje odbornou a informační podporu NRL v rámci CEM a dalších pracovišť v ČR, zejména v návaznosti na EPIDAT.

75

V rámci pravidelné činnosti skupina tkáňových kultur zajišťovala produkci buněk 13 linií v průměrném množství 2 miliardy buněk měsíčně, většinou pro pracoviště CEM a některá další pracoviště SZÚ a hygienické služby. Paralelně byla zajišťována banka více než 55 buněčných linií. Průběžně byl zajišťován pravidelný servis přípravy médií (přes 150 l ročně), pomocných roztoků a TK vody. Pracoviště provádí specializovaný servis skla a dalších potřeb pro laboratoře pracující s tkáňovými kulturami, především virologické laboratoře CEM.

78

Odborná skupina zajišťovala činnost Informačního systému bacilární tuberkulózy a vyhodnotila data mikrobiologických laboratoří o pozitivitě výsledků pacientů s tuberkulózou a s mykobakteriózami. Databáze ISBT je propojena s registrem tuberkulózy v jediný systém notifikace tuberkulózy a mykobakterióz. V dalších činnostech se podílí na aktivitách uvedených u skupiny 74. Zabezpečuje kontakt s programem Epinet – Evropským programem tréninku v intervenční epidemiologii. Implementovala GIS do hodnocení výskytu vybraných infekčních onemocnění.

79

Hlavní náplní této skupiny je koordinace činnosti Národního programu boje proti AIDS. Skupina se zabývala sběrem dat a jejich analýzou v rámci indikátorů WHO/UNAIDS, které slouží pro sledování úspěšnosti Národního programu boje proti AIDS. Dále probíhal výzkum kvality a dostupnosti preventivních materiálů v oblasti HIV/AIDS, který byl realizován z iniciativy ředitele ústavu.

Probíhal projekt mapující všechny aktivity týkající se epidemiologie, diagnostiky a léčby virových hepatitid, projekt shromažďující veškeré údaje týkající se očkování a surveillance nemocí preventabilních očkováním, EUVACNET, poskytování zpráv o epid. situaci, redakční a koordinační činnost, posuzování zahraničních článků EUROSURVEILLANCE. Zabezpečovala se činnost sítě NRL pro surveillance diftérie

v Evropě, organizace programů, předávání epidemiologických a mikrobiologických dat, DIP-NET a činnost Skupiny epidemiologů připravujících pro Evropskou komisi strategická rozhodnutí v oblasti epidemiologie infekčních nemocí, ESCON – Epidemiological Surveillance Component of the Community Network.

2.2 Centrum zdraví a životních podmínek

Rok 2005 probíhal konkrétním naplňováním legislativy EU, což se odrazilo zejména v intenzitě práce v oblasti ochrany zdraví spotřebitele. Přitom ovšem souběžně probíhaly práce na tvorbě a úpravách vyhlášek k zákonu č. 258 /2002 Sb., o ochraně veřejného zdraví. Rozvíjena byla i oblast podpory zdraví řešením vlastních projektů s celostátní působností, metodickou pomocí a tvorbou metodik k hodnocení projektů. Kromě toho byl SZÚ pověřen i kontrolou řešení vybraných projektů. Centrum organizovalo a do značné míry i lektorsky zajišťovalo několik kurzů vzdělávání pracovníků KHS a ZÚ. I přes problémy, které přineslo nepřijetí projektů výzkumných záměrů, pokračovaly i práce výzkumné.

Laboratoře CZŽP jsou akreditovány jako celek pod č. 1206.3 podle normy ČSN ISO EN 17 025. V roce 2005 proběhla úspěšně pravidelná dozorová návštěva auditorů ČIA a nebyly shledány žádné neshody.

Na základě Nařízení Evropského parlamentu a Rady Evropy 882/2004/EC byla vytvořena nová NRL pro materiály a předměty určené pro styk s potravinami a bylo připraveno její zapojení do sítě národních referenčních laboratoří členských států EU.

V roce 2005 byla zavedena do rutinní praxe řada nových analytických metod a postupů pro ověřování bezpečnosti výrobků spadajících do této oblasti.

Byla zpracována novela vyhlášky č. 26/2001 Sb., o kosmetických prostředcích, a to v souvislosti se zapracováním tří technických novel směrnice č. 76/768/EHS, novela vyhlášky č. 84/2001 Sb., o hygienických požadavcích na hračky a výrobky pro děti ve věku do 3 let a novela vyhlášky č. 38/2001 Sb., o hygienických požadavcích na výrobky určené pro styk s potravinami a pokrmy. K zákonu o potravinách byly zpracovávány podklady pro vyhlášky či jejich novely. Byly zapracovány nové evropské direktivy týkající se přídatných a aromatických látek (vyhl. č. 304/2004 Sb., kterou se stanoví druhy a podmínky použití přídatných a pomocných látek při výrobě potravin, vyhl. č. 447/2004 Sb., o požadavcích na množství a druhy látek určených k aromatizaci potravin, podmínky jejich použití, požadavky na jejich zdravotní nezávadnost, vyhl. č. 54/2002 Sb., kterou se stanoví zdravotní požadavky na identitu a čistotu přídatných látek) č. 305/2004 Sb., kterou se stanoví druhy kontaminujících a toxikologicky významných látek a jejich přípustné množství v potravinách, č. 68/2005 Sb., kterou se stanoví maximálně přípustné množství reziduí jednotlivých druhů pesticidů v potravinách a potravinových surovinách. Aktivní byl také podíl na přípravě zákona na ochranu před škodami způsobenými tabákem, alkoholem a jinými návykovými látkami.

Centrum se podílelo na koordinaci několika cílů strategického vládního dokumentu Dlouhodobý program zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva České republiky – Zdraví pro všechny v 21. století.

Vybraní pracovníci centra, jmenovaní jako experti do pracovních institucí Evropských společenství, aktivně spolupracovali na přípravě evropských směrnic a nařízení, případně jejich novel, a to zejména v následujících oblastech: bezpečnost potravin, včetně materiálů a výrobků určených pro styk s potravinami, bezpečnost kosmetických prostředků, hraček a výrobků pro děti. Centrum se podílelo na přípravě evropského Nařízení o mikrobiologických kritériích pro potraviny a na tvorbě standardizace metod mikrobiologického zkoušení potravin. Podílelo se i na přípravě

evropské normy pro řešení hygienických požadavků při výrobě obalů pro potraviny zpracovávané na podnět Evropské komise Evropským normalizačním institutem CEN.

Pracoviště NRC pro kosmetiku a NRC pro plasty a PBU prováděla v roce 2005 soustavnou činnost spojenou s evidencí, zpracováním a distribucí hlášení o nebezpečných výrobcích ze systému RAPEX a RASFF (food contact materials). Odborní pracovníci obou NRC prováděli metodické vedení krajských hygienických stanic a zdravotních ústavů pro účely výkonu státního dozoru nad bezpečností kosmetických prostředků, výrobků určených pro styk s potravinami, bezpečností hraček a výrobků pro děti do tří let. Centrum se podílelo na tvorbě dvou nových informačních systémů pro hlášení uvádění kosmetických prostředků na trh a hlášení rámcových receptur kosmetických prostředků pro účely první pomoci. Byla zavedena řada nových metod pro stanovení bezpečnosti a funkce u kosmetických prostředků, např. stanovení výše SPF u prostředků ke slunění, stanovení fyziologických parametrů kůže, stanovení obsahu vybraných alergenních látek, pigmentů apod. Národní referenční laboratoř pro experimentální imunotoxikologii dokončila v roce 2005 řešení výzkumného projektu ČSAV IAA4050301. Byly zavedeny další alternativní metody jako náhrada konvenčních toxikologických metod na zvířatech pro stanovení nebezpečných vlastností u látek i finálních výrobků v souladu se strategií REACH a požadavky 7. dodatku evropské směrnice pro kosmetiku. Pracoviště zahájilo řešení nového mezinárodního grantového projektu, tzv. CRAFT projektu, v rámci 6. rámcového programu výzkumu EK (FP6) s akronymem AMAY, který je zaměřen mimo jiné na produkci a použití materiálu z Aloe vera pro ochranu a podporu zdraví pomocí aplikace kosmetických prostředků.

Pracovníci centra se aktivně zúčastnili zasedání pracovní skupiny EU „Working Group on Methods of Chemical Analysis of Cosmetics Products“ a technického výboru „Technical Committee for the Development and Validation of Analytical Methods for Allergens in Materials and Products“.

MUDr. Dagmar Jírová, CSc. pracovala ve Stálém výboru pro kosmetiku EK, Pracovní skupině pro kosmetiku EK, Vědeckém výboru Evropského centra pro validaci alternativních metod a Vědeckém výboru pro kosmetiku a nepotravinové výrobky EK.

Ing. Jitka Sosnovcová byla činná v pracovních skupinách Evropské komise a Rady Evropy pro materiály přicházející do styku s potravinami, v Evropské komisi pro bezpečnost hraček a implementaci směrnice 88/378/EHS o bezpečnosti hraček. S implementací evropského práva souvisí i její zastupování MZ ČR v Koordinační skupině pro problematiku překážek na vnitřním trhu EU v neharmonizované oblasti a v pracovní skupině EK pro hodnocení zdravotního rizika, ustanovené na základě směrnice 2001/95/EC o obecné bezpečnosti výrobků. Ing. Sosnovcová se současně jako předsedkyně PS HH ČR pro předměty běžného užívání podílela na zavádění přímo závazných předpisů EHS (Nařízení EP a Rady č. 1935/2004/EC a Nařízení EP a Rady č. 882/2004/EC) do praxe v rámci realizace státního zdravotního dozoru.

V oblasti bezpečnosti potravin pracoval RNDr. V. Špelina v pracovní skupině DG Sanco Biological Risks pro mikrobiologická kritéria pro potraviny, která vypracovala harmonizovaná evropská kritéria obsažená v Nařízení komise (ES) č. 2073/2005. Odborná skupina se rovněž podílí na vývoji metod mikrobiologického zkoušení potravin v rámci ISO TC 34/SC 9 Microbiology a CEN TC 275/WG 6 Microbiological contaminants a zajišťuje jejich rychlou aplikaci při dozorové činnosti OOVZ i orgánů mimorezortních.

Ing. D. Winklerová se zúčastňuje jednání DG SANCO týkající se bezpečnosti používání přídatných látek a aromatických látek při výrobě potravin. Prostřednictvím MZe ČR se podílí na vytváření pozic ČR k evropským nařízením týkající se nutričních a zdravotních tvrzení a obohacování potravin vitaminy a dalšími potravními doplňky.

Vedoucí relevantních odborných skupin jsou aktivními členy českého Vědeckého výboru pro potraviny.

Svoji činnost rozvíjelo Koordinační, monitorovací a výzkumné pracoviště pro implementaci Evropského akčního plánu Evropa bez tabáku a Evropského akčního plánu o alkoholu.

Dr. H. Sovinová spolupracuje s WHO-EURO jako národní kontaktní osoba pro oblast kontroly tabáku. Byla vypracována zpráva o současné situaci omezování spotřeby tabáku v ČR – implementace Evropské strategie kontroly tabáku v letech 2002 – 2005. Zpráva předána do WHO-EURO.

Realizován byl výzkum zaměřený na analýzu podílu kouření na morbiditě a mortalitě a na kvantifikaci ekonomických nákladů na léčení onemocnění způsobených kouřením.

Proběhlo ověření efektivity kampaně pro kuřáky „Přestaň a vyhrať“ prostřednictvím jednorocní Follow-up studie na náhodně vybraném vzorku 1000.

Byla zahájena realizace mezinárodní studie WHO/CDC Global Health Professionals Survey, která se zaměřuje na kuřáctví a postoje k této problematice u budoucích zdravotníků. Pokračovala spoluúčast na mezinárodním projektu EU, zaměřeném na implementaci krátké intervence v souvislosti s kouřením do denní praxe praktických lékařů.

Byla připravena a realizována populační studie zaměřená na kuřáctví a postoje k problematice užívání tabákových výrobků u reprezentativního vzorku dospělé české populace. Výsledky budou k dispozici v průběhu 1. čtvrtletí r. 2006.

Pokračovala realizace projektu Krátké intervence u rizikového a škodlivého pití ve spolupráci s praktickými lékaři. V rámci populační studie byl proveden screening problému s alkoholem i u vzorku dospělé populace ČR.

Pokračovala spoluúčast na mezinárodním projektu EU, zaměřeném na efektivní strategie omezování spotřeby alkoholických nápojů.

Probíhá stanovení možných vlivů reklamy a propagace alkoholu na děti a mládež.

Bohatá je spolupráce s ministerstvem zdravotnictví. Kromě mnoha podkladů, vytvořených v rámci legislativní činnosti, podkladů pro rozhodnutí hlavního hygienika a aktuálních požadavků na expertizní vyjádření, to byly zejména nově zaváděné systémy. Centrum se stalo rezortním kontaktním místem pro systém RAPEX – systém rychlého varování při výskytu nebezpečných výrobků na trhu EU podle směrnice EU 2001/95/EC, zabezpečení hodnocení rizik u PBU. Centrum vede databázi Registr rozhodnutí hlavního hygienika o doplňcích stravy, spolupracuje s MZ ČR na vytváření této databáze, poskytuje informace jak odborné, tak i široké veřejnosti. Podle požadavků MZ ČR byly zpracovány výsledky šetření hygienické služby v oblasti kontroly pokrmů.

Dále se rozvíjela činnost v oblasti podpory zdraví jak na úrovni národní, tak i mezinárodní. Spolupráci s organizací EuroHealthNet zajišťuje skupina pro koordinaci

komunitárních projektů EU. Byly realizovány zejména projekty Getting Evidence into Practice, Healthy Ageing, Health and Social Inclusion, Alcohol Policy in a Larger Europe – Bridging the Gap a Health Professionals and Smoking Cessation in a Larger Europe, Closing the Health Gap : Strategie for Action to Tackle Health Inequalities in Europe a projekt “Implementation of Mental Health Promotion and Prevention Policies and Strategies in EU Member States and Applicant Countries”. V rámci řešení tohoto projektu uspořádalo centrum v listopadu 2005 ve spolupráci s předními českými pracovišti a představiteli české psychiatrie a psychologie Národní konferenci k otázkám podpory duševního zdraví s mezinárodní účastí. Pro činnost centra byl též významný především evropský projekt Getting Evidence into Practice, jehož cílem je mezinárodní standardizace hodnocení projektů podpory zdraví.

Na hodnocení projektů řešených v rámci Národního programu zdraví v ČR se centrum podílelo kontrolou vybraných projektů podpory zdraví a jejich metodickou podporou. V roce 2005 bylo pracovníky centra řešeno 9 projektů podpory zdraví, z nichž nejvýznamnější byly projekty celostátního rozsahu s názvem Přestaň a vyhraj, Prevence úrazů na internetu, Chutný život, Přijmi a vydej, Průvodce výchovou ke zdraví, Podpora zdraví ve školách podporujících zdraví a jejich efektivita, Prevence dětských dopravních úrazů, Komplexní intervence těhotných, Snížení rizikových faktorů vzniku KVO intervenčními programy. Spolupráce na kampaních k projektům Přijmi a vydej a Přestaň a vyhraj byla prioritou činnosti všech zdravotních ústavů v ČR. Byla rozšířena nabídka preventivních aktivit na internetu, zejména instalací testu k hodnocení vlastních zdravotních rizik na webové stránky SZÚ. Centrum zorganizovalo zdravotně výchovné aktivity ke Světovému dni bez tabáku a k Mezinárodnímu nekuřáckému dni. Podílelo se na realizaci Dnů zdraví.

Důležitou činností v oblasti podpory zdraví byly aktivity související s koordinací projektů WHO „Školy a MŠ podporující zdraví“ a „CINDI program.“

Základem metodické a referenční činnosti byly vzdělávací akce. Bylo uspořádáno několik seminářů a kurzů na téma „Dozor nad kosmetickými přípravky“, „Hodnocení bezpečnosti výrobků určených pro styk s potravinami a pokrmy“, „Hodnocení bezpečnosti hraček“ a „Výživa a imunita“. Pracovníci SZÚ uvedených oblastí se podíleli na vzdělávání výrobců, dovozců a distributorů. K tradičně osvědčeným seminářům patřily aktivity v programu pro učitele ZŠ „Kouření a já“, semináře pro pracovníky škol podporujících zdraví, „Zabezpečení jakosti v mikrobiologické laboratoři“ a semináře Drogového informačního centra.

Byl připraven vzdělávací program „Podpora zdraví“, který je určen pro nelékařská zdravotnická povolání dle zákona 96/2004 Sb. Program byl akreditován MZ ČR. Cyklus seminářů se stal základem systému celoživotního vzdělávání odborníků v podpoře zdraví.

Kromě seminářů a kurzů probíhaly individuální i skupinové konzultace a metodické návštěvy pracovníků centra na pracovištích KHS a laboratořích ZÚ.

Placená expertizní činnost probíhala zejména v oblastech posuzování zdravotní nezávadnosti kosmetických a čistících přípravků a hraček, předmětů pro děti do 3 let, výrobků určených pro styk s potravinami, stavebních materiálů, bytových doplňků a jejich povrchovou úpravou, doplňků stravy, potravin pro zvláštní výživu, přídatných látek do potravin a přípravků pro ochranu rostlin a vnitřního ovzduší. Bylo provedeno celkem 1753 posouzení, z nichž každé představovalo jednání se zadavatelem, studium předložených podkladů, provedení analýz několikanásobně vyššího počtu vzorků a vypracování

posudku. Touto činností se centrum výrazně podílelo na pozitivní ekonomické bilanci SZÚ v roce 2005.

Rok 2005 byl čínorodý i z hlediska výzkumné činnosti. Byla zavedena další alternativní metoda – stanovení kožní tolerance na 3D modelech lidské kůže. Byly zhodnoceny expozice halogenovými uhlovodíky z nealkoholických nápojů. Byly dokončeny a zpracovány výsledky empirického šetření prediktorů osobní pohody u reprezentativního souboru české dospělé populace. Byly ukončeny studie k hodnocení zdravotního rizika ze způsobu chování. Pracovníci centra řešili nebo se podíleli na řešení několika výzkumných grantových projektů. Byly to projekty GA AV ČR Hydrofilní polymery s vázanými sacharidy pro biologické aplikace, projekt EU „Whether the prevalidated human 3D epidermis modle in vitro phototoxicity test could successfully be used for toxic potency testing“, GA ČR „Psychosociální nerovnosti ve zdraví“, GA ČR „Psychologické aspekty zdravotního chování v dospělosti u osob dlouhodobě sledovaných od narození“, IGA MZ ČR „Sledování antimutagenních a imunomodulačních účinků vybraných látek přírodního původu“, IGA MZ ČR „Analýza podílu kouření na morbiditě a mortalitě v ČR a kvantifikace ekonomických nákladů léčení onemocnění způsobených kouřením“, IGA MZ ČR „Komparativní analýza behaviorálních komponent zdraví školních dětí“, GA NAZV projekt „Modelování a experimentální výzkum termoinaktivace, baroinaktivace a růstu vybraných mikroorganismů“ řešený v koordinaci s VÚP a Fakultní nemocnicí Hradec Králové, dále účast na projektu „Improving environmental health research and management in newly associated states – FP5/3: Fungi in the indoor environment“.

Pokračovala též spolupráce centra s vysokými školami jednak podílem pracovníků centra na pregraduální i postgraduální výuce (včetně školení doktorandů, účasti pracovníků centra na práci komisí pro obhajoby postgraduálních doktorských prací, státní závěrečné zkoušky, přijímací řízení atd.), jednak formou participace na výzkumu. Spoluprací s vysokými školami a s pracovišti základního výzkumu se podařilo v roce 2005 dosáhnout mj. dokončení kolektivní monografie k psychosociálním souvislostem osobní pohody (well-being).

Centrum je vydavatelem a producentem pomůcek pro výchovu ke zdraví. Vzhledem k tomu, že v roce 2005 probíhala veřejná soutěž o dodavatele tiskovin, která trvala od dubna do konce roku, byla publikační činnost zdravotně výchovných publikací omezena. Byly vydány 2 tituly z celkového edičního plánu a 14 titulů v rámci dotačního programu AIDS HIV. Nicméně byla řada titulů editorsky připravena pro vydání v roce 2006. Byl natočen videopořad Pohyb je život jako doplněk kampaně Přijmi a vydej. Publikace i videopořad byly distribuovány prostřednictvím zdravotních ústavů. Na většině titulů i videopořadu se autorsky podíleli pracovníci centra. Jako každoročně byl k vydání připraven a ve spolupráci s Českou pojišťovnou vydán Zdravotní a očkovací průkaz dítěte a mladistvého.

Jako každoročně, i v roce 2005, byla bohatá komunikace pracovníků centra se sdělovacími prostředky.

2.3 Centrum pro kvalitu ve zdravotnictví

Projekty podpory kvality zdravotní péče MZ ČR

Hlavní úkoly vyplývající ze zadání ministerstva zdravotnictví zahrnovaly:

- a) Koordinaci 8 nových a 3 pokračujících projektů ve smyslu provázanosti jednotlivých úkolů a jejich návaznosti na již uskutečněné projekty, dále zajišťování naplnění projektů v souladu s požadavky mezinárodních institucí.
- b) Konzultace s jednotlivými řešiteli.
- c) Vypracování průběžných zpráv o plnění projektů řešiteli, hodnocení přínosu jednotlivých projektů pro zdravotnictví ČR.
- d) Vypracování seznamu potenciálních oponentů pro budoucí projekty.
- e) Oponenturu projektů podaných pro přijetí v roce 2006.

Pověření k zapojení do činnosti v institucích a úřadech

Práce v institucích a úřadech na základě pověření MZ ČR:

- Rada pro kvalitu ve zdravotnictví
- Rada pro akreditaci ve zdravotnictví
- Řídící výbor programu Česká kvalita

Spolupráce s NIVEL Foundation, Nizozemí – projekt „ENQUAL“, viz www.enqual.info

Jedná se o spolupráci na výzkumném projektu, který byl přijat v 5. rámcovém programu EU, se zaměřením na popsání a klasifikaci systému řízení kvality v národních zdravotních systémech při spoluúčasti evropských států (Anglie, Holandska, Dánska, Polsko, Litvy, Maďarsko, Německo, České republiky). Do projektu je v rámci dotazníků jednotlivých ZZ v ČR zapojeno 10 nemocnic.

Účast v mezinárodním projektu CEEQNET, viz <http://www.ceeqnet.com>

Projekt s názvem Unified Central and Eastern European surveillance (monitoring system for healthcare quality and efficiency indicators) byl rozběhnut ve spolupráci s DG SANCO za účasti Slovenska, Polska, Maďarska, Rakouska a České republiky už v roce 2004 a úspěšně pokračoval i v roce 2005. V důsledku přijetí tohoto projektu se Dr. Bourek stal členem „Health Systems Working Party – DG SANCO“ a zároveň byl zvolen za viceprezidenta této pracovní skupiny. Dr. Bourek je zároveň vedoucím projektu CEEQNET, jehož je SZÚ národním partnerem. V rámci projektu CEEQNET pod patronací DG SANCO se v červnu r. 2005 konal v Krakově mezinárodní workshop, kterého se zúčastnila kromě dr. Bourka i dr. Forýtková z CeKZ. Dr. Bourek je současně členem skupiny Working Party Leaders (za účelem provázání WP v rámci DG SANCO), což umožňuje monitorovat a reagovat na trendy (Call for proposals EC) v oblasti zdravotních systémů.

Účast v mezinárodním projektu IMPROHEALTH viz. www.improhealth.org

Jedná se o projekt koordinovaný Technickou univerzitou Košice v rámci programu EU Leonardo da Vinci, na kterém se spolupodílí CeKZ SZÚ. Do tohoto projektu je zapojeno 5 států – Slovensko, Finsko, Švédsko, Řecko a Česká republika. V roce 2005 se konaly 3 mezinárodní akce projektu Improhealth, kterých se zúčastnil i vedoucí CeKZ.

V lednu 2005 se konal meeting a workshop ve Vysokých Tatrách, v květnu 2005 workshop v Helsinkách a v září v Soluni. Hlavní úkol projektu - vytvoření e-learning kurzu zaměřeného na zlepšování kvality, efektivitu a účinnosti zdravotních zařízení – byl naplněn v roce 2005, kdy MZ ČR udělilo akreditaci vzdělávacímu programu pro nelékařská zdravotnická povolání s názvem Principy a metody zvyšování kvality zdravotního systému.

Účast v mezinárodním projektu TEMPUS/MEDA

V roce 2005 pokračoval projekt TEMPUS/MEDA, financovaný programem EU. Dr. Bourek je provozním managerem tohoto projektu a z této pozice se zúčastnil v lednu 2005 workshopu projektu TEMPUS/MEDA v Egyptě. Materiály, vytvářené v průběhu tohoto projektu, budou využity v rámci kurzů a školení, pořádaných CeKZ SZÚ. Výstup tohoto projektu opět slouží jako podkladové materiály pro kurzy managementu ve zdravotnictví pro CeKZ SZÚ. Bez obou výše jmenovaných aktivit by nebylo možné (z personálních důvodů) zajistit tvorbu aktuálních materiálů pro kurzy CeKZ SZÚ.

Spolupráce na vytváření Programů kvality a standardů léčebných postupů

CeKZ se v roce 2005 velkou měrou podílelo na aktualizaci standardů léčebných postupů pro zdravotnická zařízení jako editor aktualizovaných standardů. Standardy léčebných postupů jsou aktualizovány 4x ročně.

Provoz Datového centra (Serveru kvality)

V roce 2005 byl po dlouhých přípravách zprovozněn Datový server. K dispozici je nyní více než 2000 článků a abstraktů o celkovém objemu dat větším než 2 GB. Probíhala rovněž zdoluhavá jednání s dodavatelem Serveru kvality a byly vypracovány smlouvy na provoz Serveru. V současné době jsou k dispozici výstupy z mezinárodních projektů, projektů podpory kvality a další materiály o činnosti CeKZ (indikátory kvality, benchmarking, informace), které budou v nejbližší době přístupné na Serveru kvality. Další funkcí Datového centra bude správa kurzů a školení stávajících i budoucích, které budou provozovány v gesci CeKZ SZÚ. Záměrem je též zprovoznění části serveru, která by sloužila jako registr zdravotnických zařízení, zapojených do programu kontinuálního zvyšování kvality ve zdravotnictví.

Zpracování informací z mezinárodních akcí

Během roku 2005 probíhalo shromažďování a příprava materiálů pro odborníky, získané z mezinárodních institucí a konferencí, které jsou průběžně uveřejňovány jak na veřejně přístupných, tak na stránkách s přístupem chráněným heslem (materiály neveřejného charakteru). Aktivní účast a zpracování získaných poznatků z twinningového projektu o použití systému EFQM (Excellence Model ve zdravotnictví) – v koordinaci MZ ČR a Finsko – Stakes.

Networking

Probíhala úspěšná spolupráce s mezinárodními institucemi zabývajícími se kvalitou (EFQM, ISQua, ESQH – Dr. Bourek je členem steering Committee ESQH pro indikátory výkonnosti ve zdravotnictví), doporučenými postupy (AGREE/G-I-N) a spolupráce s institucemi v rámci programů EU v oblasti veřejného zdraví (DG SANCO – Dr. Bourek

je zástupcem vedoucího Health Systems Working Party DG SANCO). Byly navázány nové kontakty se zahraničními organizacemi a jednotlivci, zabývajícími se podobnou problematikou jako CeKZ.

Publikační činnost

Příprava posterů a přednášek pro tuzemské i mezinárodní konference (MEDTEL, INMED, Greek Society for Healthcare Quality, Institut des Sciences de la Santé – EC Brussel, Meeting of Leaders of Healthcare Quality Programmes – Egypt, kapitola o managementu kvality ve zdravotnictví pro Georgetown University, US), příprava článku pro Zdravotnické noviny (systém akreditací ZZ v ČR).

Běžné provozní záležitosti Centra pro kvalitu ve zdravotnictví

Vytváření a aktualizace adresáře subjektů se vztahem ke kvalitě ve zdravotnictví, evidence a archivace materiálů, administrativa spojená s činností CeKZ – středisko Brno, korespondence s vedením SZÚ a dalšími subjekty i jednotlivci.

2.3.1 Činnost „Střediska pro kvalitu laboratoří“

Koncepční činnost

Středisko nadále spolupracovalo s Ministerstvem zdravotnictví na řešení základní struktury koncepce kvality a efektivity zdravotnických služeb v souladu s požadavky EU, WHO a principy kvality a bezpečnosti zdravotní péče definovanými Mezinárodní společností pro kvalitu ve zdravotnictví (ISQua). Vedoucí Střediska se stala členem Rady pro akreditaci MZ ČR, která se zabývá plněním požadavků ISQua na zřízení Národního akreditačního systému zdravotnických zařízení.

V programu autorizace podle zákona č. 258/00 Sb. probíhala aktualizace textů a způsob vyhledávání na webových stránkách Centra týkajících se informací pro žadatele o autorizaci laboratoří a pracovníků provádějících hodnocení zdravotních rizik (HRA) a rovněž pro uživatele služeb autorizovaných laboratoří.

V rámci projektu MZ ČR „Registr účastníků Programu zvyšování kvality ve zdravotnictví garantovaném MZ ČR“ byla Střediskem řešena další etapa přípravy tohoto registru, a to úprava návrhu řešení IT podle pilotních registrací a připomínek vybraných klíčových druhů zdravotnických zařízení, hodnotících a poradenských subjektů.s využitím dat ÚZIS.

V rámci projektu MZ ukazatele kvality zdravotní péče bylo pokračováno v úvodních pracech na měření kvality a výkonnosti zdravotní péče, a to přípravou návrhu, validací a zhodnocením základní sady ukazatelů lůžkové péče. Byly připraveny návrhy na další etapy řešení ukazatelů kvality tak, aby tvorba ukazatelů byla rozšířena i na oblast laboratorních oborů a ambulantní péče.

Dále v r. 2005 pokračovala ve spolupráci s referenčními laboratořemi SZÚ a Poradním sborem hlavního hygienika pro laboratoře příprava novelizace „Podmínek pro udělení autorizace podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů“ a na to navazující revize autorizačních návodů, které upravují způsob plnění těchto podmínek.

Ve spolupráci s ČLS JEP pokračovala realizace přípravy klinických laboratoří k akreditaci jimi poskytovaných kvalitních a bezpečných laboratorních služeb v souladu s programem registru účastníků Programu zvyšování kvality ve zdravotnictví garantovaném MZ ČR. Do programu registru, který byl pilotně zahájen ve spolupráci s Českou společností klinické biochemie, se zapojily další odborné společnosti ČLS JEP, které jsou členy Rady pro akreditaci klinických laboratoří ČLS JEP. Vedoucí Střediska je členem této Rady a účastní se jejich pravidelných zasedání.

Středisko dále spolupracuje s ÚNMZ a ČMI při přípravě řešení metrologie v oblasti chemických a biologických měření v souladu s požadavky evropských metrologických institucí. Vedoucí Střediska je členem Technické komise pro chemická a biologická měření Rady pro metrologii ÚNMZ.

Středisko je rovněž zapojeno do řešení projektu EU „Unified Central and Eastern European surveillance/monitoring system for healthcare quality and efficiency indicators CEEQNET“. Vedoucí Střediska působí ve funkci country managera za ČR.

V rámci programu národní politiky podpory jakosti je Středisko zapojeno do přípravy národního registru poradců systémů managementu kvality a dalších managementů. Vedoucí Střediska je členem Národního registračního orgánu Rady ČR pro jakost. Cílem je zajistit v této registraci zájmy resortu zdravotnictví na řešení kvality zdravotnických služeb.

Realizace programu autorizace dle zákona č. 258/ 00 Sb.

V roce 2005 bylo přijato 16 žádostí o autorizaci laboratoří, z toho 7 žádostí o prodloužení platnosti již vydaných osvědčení (7 x ZÚ, 5 x a.s., 3 x s.r.o., 1 x soukromá organizace). Z celkových 16 žádostí bylo v roce 2005 dvěma laboratořím (obojí ZÚ) uděleno osvědčení o autorizaci, 5 dalších žadatelů v autorizačním řízení nepokračovalo, řešení 9 žádostí přechází do roku 2006.

Dále bylo ukončeno 16 žádostí o autorizaci laboratoří podaných v r. 2004. Na základě vyhodnocení plnění podmínek autorizace těmito laboratořemi jim všem bylo v r. 2005 vydáno osvědčení o autorizaci (7 x ZÚ, 6 x a.s., 3 x soukromá organizace).

V rámci kontrolní činnosti laboratoří v průběhu platnosti osvědčení o autorizaci byly prověřeny účasti v programu MPZ/EHK u všech autorizovaných laboratoří. U 16 laboratoří, které získaly autorizaci před více než rokem, byla prověřována úroveň vydávaných protokolů k jednotlivým autorizačním setům, a to vzhledem k autorizující osobou sválenými vzorově zpracovanými protokoly.

V roce 2005 probíhala příprava spoluorganizace mezilaboratorního porovnávání se 2 organizacemi - dořešení přechází do roku 2006. Koncem roku došlo k převzetí organizace MPZ pro rok 2006 pro stanovení anorganických prvků v potravinách.

V oblasti autorizace pracovníků hodnotících zdravotní rizika byl uspořádán 1 kurz, které ho se zúčastnilo 21 účastníků. Úspěšná účast na těchto kurzech byla do 27. září 2005 nedílnou součástí vlastního autorizačního procesu.

Bylo přijato 17 žádostí. Z toho 9 žádostí o vydání osvědčení a 8 žádostí o prodloužení platnosti osvědčení.

Na základě přijaté žádosti o autorizaci a úspěšného složení zkoušek bylo vydáno 8 osvědčení o autorizaci v oblasti HRA, 1 žadatel v autorizačním řízení neuspěl u zkoušky a zatím nepokračoval, tzn. řešení 1 žádosti přechází do roku 2006.

Vydání osvědčení s prodlouženou dobou platnosti přechází do roku 2006.

V roce 2005 proběhla kontrola nad dodržováním podmínek autorizace za rok 2004 a autorizovaným osobám byl zaslán výsledek kontroly nad dodržováním podmínek autorizace. Přestože byla shledána řada závažných nedostatků, nebyla v roce 2005 pozastavena účinnost žádného osvědčení ani nebylo žádné osvědčení odejmuto.

Vzdělávací akce

Pracovníci Střediska se aktivně účastnili řady konferencí a seminářů týkajících se programů kvality v resortu zdravotnictví, a to jak v oblasti ochrany veřejného hodnocení, tak i zdravotní péče a klinických laboratoří. Byla prohloubena spolupráce s NCO NZO Brno zvláště v oblasti vzdělávání pracovníků zdravotních ústavů a krajských hygienických stanic.

V rámci programu autorizace laboratoří byly organizovány školicí akce pro zájemce o autorizaci, pro koordinátory autorizačních setů a pro auditory.

V rámci programu autorizace v hodnocení zdravotních rizik byl organizován konzultační den pro držitele autorizace, držitele osvědčení o odborné způsobilosti a zástupce KHS.

2.4 Centrum hygieny životního prostředí

OS hygiena vody + NRC pro pitnou vodu

Dominantní činností NRC je poskytování odborných stanovisek, vyjádření a konzultací k problematice hygieny a analytiky pitné vody a vody pro rekreaci. Počet písemných stanovisek v roce 2005 byl přes 180, počet osobních a telefonických konzultací a informací pro nejrůznější organizace i jednotlivce byl v řádu tisíců. V rámci expertizního posuzování zdravotní bezpečnosti výrobků a chemických látek, určených pro styk s pitnou vodou, bylo posouzeno 60 výrobků. OS uspořádala 12 kol mezilaboratorních porovnávacích zkoušek pro laboratoře analýzy vody a v jejich rámci byly vůbec poprvé v ČR připraveny testy na hodnocení sensoriky vody.

Značná část práce byla opět věnována přípravě nové legislativy (novely vyhlášek pro pitnou vodu a výrobky pro styk s pitnou vodou) a nových technických norem (v rámci spolupráce s Hydroprojektem). Byly zpracovány nové metodické pokyny a doporučení NRC (celkem 5 – např. k mikrocystinu a sinicím, k parazitickým prvokům ve vodách, k rychlým metodám mikrobiologické analýzy, k domácím vodním filtrům atd.). V průběhu roku se vyškolení pracovníci OS v roli auditorů a hlavních auditorů podíleli na autorizaci několika laboratoří (sety A1-A4), na autorizačních kurzech pro hodnocení zdravotních rizik a na zkoušení zájemců o autorizaci v hodnocení rizik.

K již tradičním činnostem dále patří např. zajišťování projektu II Systému monitorování (SMZSOŽP) a Celostátního monitoringu jakosti vody nebo zpracování výroční zprávy o stavu rekreačních vod pro Evropskou komisi. Mezi novými činnostmi roku 2005 lze uvést např. přípravu zprávy o kvalitě pitné vody pro EU nebo zavedení metody pro stanovení nových rizikových látek v pitné vodě (MTBE, některá farmaka, haloctové kyseliny).

Byly uspořádány 3 semináře, 2 konzultační dny a 3 stáže pro cca 425 osob. Pracovníci OS přednesli 70 přednášek na různých seminářích a konferencích v ČR i zahraničí a publikovali několik desítek článků v odborné literatuře. NRC má své průběžně aktualizované internetové stránky pro odbornou i laickou veřejnost.

Z výzkumné činnosti, prováděné v rámci výzkumných záměrů a grantu AV ČR, lze uvést pokračování výzkumu séroprevalence vůči kryptosporidiím ve vztahu k různé kvalitě pitné vody (s použitím aktuálních sér). Byl úspěšně ukončen evropský projekt „Web-based European Knowledge Network on Water“, započatý v roce 2002. Byla podána nová žádost o mezinárodní výzkumný projekt v rámci 6. rámcového programu. Projekt TECHNEAU byl schválen a bude zahájen od 1. 1. 2006.

Odborná skupina hygieny ovzduší

Náplní odborné činnosti bylo především zpracovávání odborných stanovisek, hodnocení zdravotních rizik, legislativní činnost, školení, poskytování konzultací a mezirezortní spolupráce v odborných skupinách. Významnou součástí práce byla také koordinace subsystému projektu MZSO Monitoringu vnitřního a vnějšího ovzduší ve vztahu k zdravotnímu stavu obyvatelstva a vyhodnocování získaných výsledků. Expertizní činnost zahrnovala hodnocení zdravotních rizik, odborné posuzování a řadu měření venkovního i vnitřního ovzduší.

Do laboratorních činností lze zařadit organizačně i odborně náročné aktivity mezi které patří:

- organizace programů zkoušení způsobilosti – v roce 2005 jich bylo zorganizováno již 9
- vývoj ekvivalentní screeningové metody odběru vzorků PAU z ovzduší
- rozvíjení postupů QA/QC v kalibrační laboratoři plynů.

Pokračovaly činnosti spojené s problematikou vnitřního prostředí (ovzduší). V této oblasti, legislativně pokryté vyhláškou č. 6/2003 Sb., kterou se stanoví hygienické limity chemických, fyzikálních a biologických ukazatelů pro vnitřní prostředí pobytových místností některých staveb, bylo realizováno několik expertiz a zpracován návrh metodického pokynu pro strategii vzorkování ve vnitřním ovzduší a metody měření kvality vnitřního ovzduší (stanovení NO₂, CO, O₃, susp. částic frakce PM₁₀ a PM_{2,5}, těžké organické látky, formaldehyd, amoniak). Pro subsystém MZSO byl zpracován projekt pilotní studie měření kvality vnitřního prostředí ve školách a pro potřeby hygienické služby v rámci školení a kurzů předneseno několik sdělení.

Trvalou součástí je činnost metodická a postgraduální vzdělávání pro celou HS. Byly uspořádány 3 semináře/konzultační dny, pracovníci OS přednesli přes 30 přednášek na různých seminářích a konferencích v ČR i zahraničí a publikovali 4 články v odborné literatuře. OS má průběžně aktualizované internetové stránky pro odbornou i laickou veřejnost.

Do části výzkumu lze zařadit:

- ukončení 5letého grantu MŽP ČR (VaV – Charakterizace zátěže obyvatel malých sídel škodlivinami z ovzduší a znečištění ovzduší bioaerosoly) (hlavní řešitel SZÚ);
- zpracování závěrečné zprávy dílčího úkolu Zdravotní stav a úroveň expozic populace do grantu MŽP ČR VaV-Zjišťování účinnosti opatření na omezení znečišťování ovzduší na základě snížení negativních účinků polutantů na složky ŽP a lidské zdraví (hlavní řešitel Ekotoxa Opava);
- zpracování závěrečné zprávy dílčího úkolu Analýza rizik a dopadů na lidské zdraví do grantu MŽP ČR VaV 740-06-01 Výzkum původu prachu v exponovaných oblastech pro programy zlepšení kvality ovzduší (hlavní řešitel TESO Praha);
- ve spolupráci s ČHMÚ a ÚCHP ČS AV byl získán 3letý grant VaV-SM/9/86/05 Studium vzniku sekundárních částic z plynných prekurzorů a jejich podílu na celkové imisní zátěži, kde je SZÚ jedním ze tří spoluřešitelů, a byl úspěšně ukončen (odoponován) první rok řešení;
- ve spolupráci s Geofyzikálním ústavem AV ČR a ČHMÚ byl získán 4letý grant Magnetické vlastnosti částic pevného atmosférického spadu a jejich vztah ke znečištění prostředí, kde je SZÚ jedním ze tří spoluřešitelů;
- byl zpracován projekt pro Norské fondy - Tvorba nástrojů podpory řízení zdravotních rizik z ovzduší pro ochranu zdraví dětí.

Odborná skupina pro hygienu půdy a odpadů

Hlavní náplní činnosti je zpracovávání odborných vyjádření a stanovisek a poskytování konzultací k problematice odpadů. Jedná se především o hodnocení rizik při nakládání s odpady, posuzování různých technologií pro dekontaminaci nebezpečných odpadů, sanace starých ekologických zátěží apod. V rámci expertizního posuzování zdravotní nezávadnosti bylo mj. hodnoceno 28 výrobků a přípravků, 8 dekontaminačních technologií, 3 závěrečné zprávy analýzy rizika. Laboratorní činnost byla zaměřena

především na mikrobiologické rozборы půdy, kalů z čistíren odpadních vod a upravených bioodpadů a dále pak na ekotoxikologické testování stavebních materiálů. Současně byla prováděna chemická analýza půd. Pro vybrané komodity odpadů, v návaznosti na Plán odpadového hospodářství ČR, byl vypracován návrh opatření pro minimalizaci zdravotních rizik.

Významnou část práce odborné skupiny představovalo pokračování projektu „Systém monitorování zdravotního stavu obyvatelstva ve vztahu k životnímu prostředí do subsystému VIII – Zdravotní rizika kontaminace městských aglomerací“.

Odborná skupina se výrazně spolupodílela na přípravě nové legislativy, např. návrhu vyhlášky MZ ČR o podmínkách ukládání odpadů na skládky a jejich využívání na povrchu terénu, pozměňovacího návrhu zákona o odpadech přinášejícím zmocnění k vypracování vyhlášky o biologických postupech zpracování biologicky rozložitelných odpadů, návrhu vyhlášky MZ ČR o nakládání s odpady ze zdravotnických zařízení, návrhu vyhlášky MZ ČR o elektroodpadech, návrhu metodického pokynu MŽP ČR o shromažďování a skladování zařízení s obsahem PCB apod.

Trvalou součástí práce OS je metodická činnost a postgraduální vzdělávání. V rámci této činnosti byly uspořádány 2 konzultační dny, stáže a třídní kurz Hodnocení nebezpečných vlastností odpadů. Pracovníci skupiny přednesli přes 50 přednášek na různých seminářích a konferencích v tuzemsku i zahraničí a publikovali v odborném tisku. Laboratoř je konzultačním pracovištěm pro diplomové a doktorandské práce. OS spolupracuje na grantu MZ ČR Studium vlivu sekundárních částic z plynných prekurzorů a jejich podílu na celkové imisní zátěži SM/9/86/05.

Referenční laboratoř se již devátým rokem účastnila mezinárodních kruhových testů v oblasti analýzy půd, které pořádá Department of Soil and Science Nutrition, Wageningen Agricultural University a rovněž ověřování mikrobiologických metodik v rámci projektu FP6-Horizontal-HYG, SSPI-CT-2004-513660-Horizontal standards on Hygienic Microbiological parameters for Implementation of EU Directives of Sludges, Soils and treated Biowastes. Účastní se FP6 – IMPEL- Consideration of Human Health through IPPC.

Odborná skupina - indikátory zdravotního stavu

V rámci projektu č. VI monitoringu – Hodnocení zdravotního stavu - proběhlo zhodnocení první části (9 měst) a byla realizována druhá část (16 měst) druhé etapy studie HELEN, zjišťující vztahy mezi zdravím, životním stylem a životním prostředím (celkové zhodnocení proběhne v roce 2006). Výsledky byly prezentovány na celostátní konferenci Monitorování zdravotního stavu v Milovech.

Zpracování dat rutinní statistiky zahrnovalo v roce 2005 aktualizaci údajů o incidenci zhoubných nádorů, ukazatele byly zpracovávány v menším rozsahu a na úrovni bývalých okresních měst. Bylo provedeno srovnání vybraných zdravotních ukazatelů za ČR ve srovnání se zeměmi EU.

V rámci realizace grantu IGA MZ ČR NJ/7386-3 „Rizikové faktory vzniku vadného držení těla u dětí školního věku, prevalence onemocnění pohybového aparátu“ byly dokončeny analýzy získaných dat. Výsledky byly prezentovány na konferenci Monitorování zdravotního stavu v Milovech, na konferenci Ostravské dny hygieny dětí a dorostu, na konferenci Zdraví dětí a mládeže (Masarykova univerzita Brno), na

konferenci Role pohybových aktivit v životě dětí a mládeže (FTVS UK) a publikovány v časopise Praktický lékař (č. 11/05). V prosinci 2005 byl v SZÚ uspořádán celostátní seminář na téma Využití výsledků grantu při realizaci programu Zdraví 21.

Skupina se podílela na zpracování dílčího úkolu „Zdravotní stav a úroveň expozice populace“ v rámci VaV 740/01/02 „Zjišťování účinnosti opatření na omezení znečištění ovzduší na základě snížení negativních účinků polutantů na složky životního prostředí a lidské zdraví“. Pro zhodnocení zdravotního stavu obyvatelstva bylo vybráno několik ukazatelů týkajících se úmrtnosti, hospitalizované nemoci a porodní hmotnosti narozených dětí.

V rámci projektu č. III monitoringu - Zdravotní důsledky a rušivé účinky hluku bylo v r. 2005 prováděno měření hluku ve vybraných základních lokalitách 19 měst ČR. Dále byl vyhodnocen odhad relativního rizika poškození zdraví nočním hlukem v navazujících lokalitách, které těsně přiléhají k základním lokalitám. Výsledky monitoringu byly prezentovány na celostátní konferenci Monitorování zdravotního stavu v Milovech. V rámci expertizní činnosti byly zhodnoceny 3 hlukové studie z hlediska zdravotních účinků hluku na dotčenou populaci.

V roce 2005 v rámci CHŽP nadále pokračovala mezinárodní prospektivní kohortová studie HAPIEE (Health, alcohol and psychosocial factors in eastern Europe), kdy SZÚ je koordinačním centrem pro ČR. Studie se účastní ZÚ Jihlava, Hradec Králové, Kroměříž, Liberec, Ústí nad Labem a KHS Ostrava (Karviná- Havířov). V červnu 2005 byl ukončen sběr dat ze všech měst. V SZÚ se provádělo čištění dat .

V rámci studie probíhalo paralelně od ledna 2005 další dotazníkové šetření, zaměřené na kardiovaskulární onemocnění, jehož součástí bylo ověřování infarktů myokardu u praktických lékařů a popř. v nemocnicích.

Dále se SZÚ podílelo a nadále se bude podílet na přípravě dalšího mezinárodního projektu „Kvalita života stárnoucí populace“, který započal v září 2005 a bude pokračováním již stávající studie HAPIE.

OS a NRL pro genetickou toxikologii

Náplní činnosti NRL byla metodická činnost, odborné konzultace s terénními pracovišti, zajištění standardních kultivačních roztoků pro pracoviště genetické toxikologie v zdravotních ústavech a zaškolování jejich nových pracovníků. Během roku 2005 byli na našem pracovišti na týdenní stáži 3 pracovníci. OS vyhotovila cytogenetické preparáty pro mezilaboratorní porovnávací zkoušky, jichž se zúčastnilo celkem 11 pracovišť genetické toxikologie, včetně 2 ze Slovenska.

Laboratoř atomové absorpční spektrometrie se pravidelně účastní mezinárodních okružních vzorků. OS též provádí expertizní činnost.

V rámci MZSO – subsystém V. byly vybrány 4 nové oblasti (Praha, Liberec, Ostrava, Zlín) pro odběry vzorků krve a moče dárců krve na transfuzních stanicích a mateřského mléka prvorodiček. Z každé oblasti bylo odebráno 100 vzorků od každé matrice, přičemž většina analýz se provádí na našem pracovišti. Pro zúčastněná pracoviště byl uspořádán konzultační den.

OS genetické toxikologie koordinuje a organizuje 4. mezinárodní srovnávací studii WHO na národní úrovni, zaměřenou na sledování hladin perzistentních organických látek v mateřském mléce. Této studii se účastní více než 30 zemí.

Naše pracoviště se zařadilo do integrovaného projektu v rámci 6. rámcového projektu „Public health impact of long-term, low-level mixed element exposure in susceptible population strata“, který bude zahájen v březnu 2006. Rok 2005 byl věnován přípravě projektu a účastní se ho více než 30 partnerů z celého světa.

Byl ukončen grant MŽP ČR VaV/740/5/03 „Znečištění ovzduší a ochrana zdraví“, na němž jsme se podíleli jako spoluřešitelé. Během roku se k němu uskutečnily 4 kontrolní dny zaměřené na plnění a výsledky projektu.

V průběhu roku byly připraveny 2 nové granty IGA MZ ČR. Oba byly přijaty a jejich řešení je zahájeno od ledna 2006. Cílem prvního je stanovení rtuti a metylrtuti ve vlasech vybrané populace v ČR jako bioindikátor expozice rtuti, druhý se týká retrospektivního sledování hladin indikátorových kongenerů PCB a vybraných chlorovaných pesticidů v séru české populace v období 1970–1996.

Další důležitou aktivitou je vypracovávání posudků o zacházení s GMO z hlediska možných zdravotních rizik.

2.5 Centrum pracovního lékařství

Aktivita Centra pracovního lékařství vycházejí jednak ze Statutu SZÚ a platných legislativních norem, jednak z úkolů daných Národním akčním plánem BOZP, národní strategií „Zdraví 21“, mezinárodními strategiemi a projekty (WHO, ILO) a výzkumnými granty udělenými tuzemskými a zahraničními grantovými agenturami.

Personální zajišťování jednotlivých činností je rok od roku obtížnější. Za posledních 20 let klesl počet pracovníků centra téměř o polovinu. Nesoulad mezi přibývajícím úkoly a klesajícím počtem pracovníků je řešen průběžně za cenu zvýšeného úsilí klíčových pracovníků centra. Činnost centra pracovního lékařství zajišťuje 7 odborných skupin a sekretariát. V rámci odborných skupin pracuje 7 referenčních pracovišť.

Odborná a expertizní činnost

Centrum průběžně vykonávalo konzultační a expertní činnost v celém oboru pracovního lékařství včetně hygieny práce, fyziologie a psychologie práce, toxikologie i nemocí z povolání. Tak jako v předchozích letech dominovala zejména konzultační činnost pro MZ ČR, orgány ochrany veřejného zdraví, zaměstnavatele, odbory a další orgány státní správy včetně expertizní činnosti pro podnikatelské subjekty. Byla prováděna měření, příslušné analýzy a hodnocení výsledků, vypracování expertizních posudků (171), zpracování bezpečnostních listů (230) i posuzování pracovišť pro účely kategorizace (16). Výnosy z placených expertiz za rok 2005 činily cca 1800 tisíc Kč.

V roce 2005 centrum pokračovalo v poskytování diagnostické zdravotní péče hrazené zdravotními pojišťovnami či za přímé platby. Počátkem roku byly v platnosti smlouvy o poskytování zdravotní péče se šesti zdravotními pojišťovnami (OZP, VOZP, ČNZP, Revírní bratrská pokladna ZP, ZP Metal Aliance a ZP ŠKODA) na činnost 205 – vyšetření plicních funkcí. Ke konci 1. pololetí 2005 však VOZP smlouvu vypověděla. V roce 2005 bylo provedeno 4428 výkonů v hodnotě 545 994 bodů. Pracovníci centra vypracovali 3 soudní posudky z oblasti nemocí z povolání.

Centrum PL odpovídalo za koordinaci a hodnocení výsledků plnění úkolu hlavního hygienika „Kontrola závodní preventivní péče“. Pro MZ ČR poskytovali pracovníci centra osobní, telefonické a e-mailové konzultace a zpracovávali odborné posudky k předloženým materiálům (15). Průběžně byla poskytována i data z informačních databází a systémů a rozborů hlášených nemocí z povolání z Národního registru nemocí z povolání (35).

Pracovní skupina pro expoziční limity a kategorizaci CPL SZÚ v roce 2005 projednala 11 PEL a NPK-P. Připravila podkladové materiály pro revizi expozičních limitů pro skupinu ketonů a acetátů. Kromě toho bylo provedeno hodnocení rizika pro 4 nově registrované látky (ADTA, Betain, Norpol E 3149, ZOL-4). Byly připraveny podklady pro jednání týkající se zařazení do seznamu účinných látek biocidů - jednoho biocidního přípravku podle nařízení ES č. 1048/2005.

Pracovníci CPL se účastnili posuzování nových technologií a procesů v souvislosti s GMO. V roce 2005 bylo posouzeno 45 žádostí a oznámení o nakládání s GMO.

Pracovníci centra se podíleli na ověření podmínek vzniku nemocí z povolání z přetěžování a poskytli řadu konzultací jednak pro závodní lékaře, jednak pro OOVZ k postupu při šetření u jednotlivých typů NzP.

Legislativa a zdravotní politika

Značná část pracovní kapacity odborných pracovníků centra byla využita pro přípravu podkladů pro správní řízení na MZ ČR. K řadě připravovaných novel legislativy byly vypracovány připomínky i návrhy úprav textů.

Pokračovala spolupráce na harmonizaci evropské legislativy, práce v TNK (Technická normalizační komise) pro harmonizaci norem v oblasti OOPP a ergonomie (připomínky k novým normám, spolupráce na přípravě nové ISO normy k hodnocení nadměrné jednostranné zátěže a další).

Pracovníci centra se podíleli na novele nařízení vlády č. 178/2001 Sb., ve znění nařízení vlády č. 523/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci, která nakonec vyšla jako nařízení vlády č. 441/2004 Sb.

Pracovníci centra se rovněž podíleli na připravovaném novém nařízení vlády, nahrazujícím nařízení vlády č. 502/2000 Sb., v platném znění, o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací, kterým se transponují evropské směrnice 2002/44/ES a 2003/10/ES do českého právního řádu. Dále se centrum podílelo na zpracování novely vyhlášky č. 108/2001 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na prostory a provoz škol, předškolních zařízení a některých školských zařízení – novela vyšla jako vyhláška č. 410/2005 Sb. Pracovníci dále zpracovali připomínky k připravovanému nařízení vlády, které se týká prací, činností a technických zařízení způsobících ohrožit ve zvýšené míře zaměstnance, předpokladů pro zvláštní odbornou způsobilost, akreditací a zkoušek ze zvláštní odborné způsobilosti a z odborné způsobilosti.

Dále bylo projednáváno uplatňování zákonů č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta a č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních).

Velmi náročná byla práce na doplňcích, komentářích a připomínkách k dalším právním normám, které mají úzkou souvislost s oborem. Byly předloženy připomínky k novelám předpisů, kterými se provádí zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů, (vyhlášky č. 109/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 221/2004 Sb., vyhlášky č. 389/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 222/2004 Sb., vyhlášky č. 460/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 231/2004 Sb., vyhlášky č. 369/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 232/2004 Sb., vyhlášky č. 12/2006 Sb., kterou se mění vyhláška č. 426/2004 Sb., vyhlášky č. 449/2005 Sb., kterou se mění vyhláška č. 443/2004 Sb.).

Byly vypracovány připomínky i k dalším novelám zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění. Z pohledu zaměření centra šlo zejména o § 30 - 34, které se týkají hluku a vibrací, resp. na ně navazující nařízení vlády č. 502/2000 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací v platném znění, jímž se požadavky na ochranu před hlukem a vibracemi provádějí. (úplné znění zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, jak vyplývá z pozdějších změn, bylo posléze vyhlášeno pod č. 471/2005 Sb.). Kromě toho byly vypracovány připomínky k novele zákona č. 120/2002 Sb., o podmínkách uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh a o změně některých souvisejících zákonů, v platném znění.

Do praxe byl uplatňován metodický pokyn MZ ČR 1/2005 Věst. MZ ČR, k postupu stanovení PEL a NPK-P látek neuvedených v nařízení vlády č. 178/2001 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci v platném znění.

Pracovníci centra se podíleli mimo jiné na přípravě návrhu vyhlášky ke krátkodobé práci s azbestem. Průběžně jsou shromažďovány náměty na změny připravované k další novele nařízení vlády č. 178/2001 Sb., ve znění nařízení vlády č. 523/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci (tento předpis se doplňuje zejména v části expozičních limitů, kde roste počet látek, pro něž je třeba limity stanovit).

Pokračovala práce na návrhu zákona o úrazovém pojištění, návrhu zákona o zdravotní péči a návrzích s ním souvisejících vyhlášek.

Velmi těsná spolupráce pracovníků centra nadále trvá s oddělením Registru chemických látek MZ ČR při řešení problémů spojených s chemickými látkami a přípravky.

V rámci připomínkového řízení k návrhům nové legislativy se centrum podílelo na přípravě podkladů pro náplně preventivních prohlídek u osob exponovaných vybraným faktorům pracovního prostředí (azbestu, ofenzivním alergenům).

Na centru PL se provádí recenze norem, které mají jakýkoliv vztah k problematice ochrany zdraví. Elektronická kartotéka má v současné době 18 001 recenzních záznamů ČSN. Za loňský rok přibylo 1231 nových záznamů a revizí. Pokrývají celou oblast problematiky řešené ve Státním zdravotním ústavu a značnou část problematiky bezpečnosti práce a požární ochrany.

Výrazně pokročily práce na vystavení recenzí nejzávažnějších technických norem a právních předpisů na internetových stránkách centra.

Prof. MUDr. M. Cikrt, DrSc. pokračoval v práci člena Rady vlády pro BOZP. Pracovníci centra (5) se podíleli na práci některých stálých výborů této Rady (Stálý výbor pro vzdělávání a výzkum, Stálý výbor pro legislativu, Stálý výbor pro hodnocení a kontrolu pracovních rizik, pracovní lékařskou péči a rehabilitaci). Činnost byla zaměřena na plnění a přípravu úkolů Národního akčního plánu BOZP a na přípravu nové legislativy - především Zákoníku práce.

Cestou stálého výboru Rady vlády pro BOZP byla uplatněna připomínka k vládnímu návrhu zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců. Návrh tohoto zákona počítá se zrušením Nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání, a přebírá tento seznam jako svoji Přílohu č. 1. Tím by byla výrazně ztížena případná novelizace seznamu, jejíž potřeba může vzniknout v souvislosti s vývojem poznání v dané oblasti nebo z důvodu harmonizace se vzorovými seznamy EU či ILO. Proto jsme navrhli ponechat seznam nemocí z povolání na úrovni nařízení vlády. Pokud by se seznam skutečně měl stát součástí zákona, upozornili jsme na nutnost jeho předchozí aktualizace, protože znění z roku 1995 již v několika ohledech neodpovídá současným poznatkům. Naše připomínka byla předložena jako pozměňovací návrh poslancem ing. A. Michalíkem v rámci druhého čtení návrhu zákona v Poslanecké sněmovně dne 31. 1. 2006.

Mezinárodní spolupráce

Centrum pracovního lékařství je Spolupracujícím centrem Světové zdravotnické organizace pro pracovní lékařství. Centrum bylo aktivně zapojeno do Programu celosvětového výzkumu v pracovním lékařství „WHO Collaborating Centers Work Plan

2001–2005“, kam přispělo čtyřmi projekty. Tento program v roce 2005 skončil. V rámci přípravy nového WHO Global Network of Collaborating Centres Work Plan 2006–2010 jsme na vyzvu WHO/HQ nabídli dva projekty: (1) Lung Function Reduction Associated with Different Levels of Occupational Exposure to Asbestos Particles a (2) Czech National Occupational Health Profile. Indicators of Exposure and of Health Outcomes. O zařazení těchto návrhů do WHO Work Plan bude rozhodnuto na mítinku WHO spolupracujících center, který se bude konat 8.-9.6.2006 ve Stresa, (Itálie).

V roce 2005 pokračovala implementace systému EUROSTAT/EODS v České republice. Statistickým úřadem Evropské Unie (EUROSTAT) byl přijat grantový projekt „Implementation of EODS Methodology for Collection of Data on Occupational Diseases in the Czech Republic“, jehož řešitelem je CPL a garantem Český statistický úřad.

Centrum je také národním kontaktním místem Mezinárodního programu chemické bezpečnosti (IPCS). V rámci tohoto pověření se aktivně podílí na přípravě a hodnocení dokumentů tohoto programu (EHC, CICAD). Navíc se přihlásilo k práci na IPCS projektu „Harmonizace přístupů k posuzování rizika expozice chemickým látkám“.

Pracovníci centra se i v tomto roce podíleli na práci OECD a JRC EC přípravou podkladů pro validaci metod (Q)SAR (modely *in silico*, odhad výpočtem), které přispívají ke zjišťování toxicity chemických látek a umožní splnit požadavky programů bezpečnosti chemických látek.

Ing. V. Stránský se aktivně zapojil do práce v komisi pro technický pokrok (Technical progress committee) při EU (Luxembourg).

Byl zpracován materiál pro TUTB v Bruselu k problematice výskytu a prevence onemocnění pohybového aparátu v ČR, který obsahoval i diskuzi k platné evropské legislativě, včetně doporučení.

Pokračovala spolupráce (v rámci programu Working Life and EU Enlargement) na sjednocení postupu při hodnocení pracovního stresu a přípravě jednotných metod práce v této oblasti v zemích EU.

V roce 2005 se CPL aktivně zapojilo do evropské kampaně Hluku stop, vyhlášené pro země EU centrálou BOZP v Bilbao. Kromě četných organizačních aktivit (např. školení pracovníků BOZP) a prací byla připravena a ve spolupráci s VÚBP vydána publikace Nebezpečný hluk. Zároveň byly zahájeny přípravné práce pro evropskou kampaň na rok 2006 „Práce mladistvých“.

V průběhu roku 2005 se pracovníci centra PL opakovaně vyjadřovali k dokumentům a účastnili se diskuzí k jejich konečné verzi pro mezinárodní organizace a mezinárodní projekty (WHO, ILO, Evropská agentura pro BOZP, TUTB, IFCS, IPCS).

Kategorizace prací a systém monitorování zdraví a životního prostředí

V Systému monitorování zdraví a životního prostředí koordinovalo centrum všechny tři úkoly Subsystemu VII. „Zdravotní rizika pracovních podmínek a jejich důsledky“ zaměřené na vztahy pracovního prostředí a zdraví (Kategorizace prací, Národní registr nemocí z povolání a Registr profesionálních expozic karcinogenům-REGEX).

Pracovníci centra, členové Rady registru informačního systému HS „Kategorizace prací a pracovišť“, spolupracovali na dalším rozvoji tohoto systému. Průběžně byla prováděna aktualizace dat v systému podle novelizovaných legislativních opatření

a zařazování nově projednaných PEL či NPK-P do číselníků. Byla poskytována rozsáhlá konzultační činnost pro terénní pracoviště, pro MZ ČR i pro pracoviště SZÚ.

V roce 2005 byla konstituována Rada Registru nemocí z povolání, jejímž členem je zástupce centra. Byly vytvořeny nové formuláře pro hlášení nemocí z povolání a ohrožení nemocí z povolání do Národního registru nemocí z povolání, které jsou v souladu s platnou legislativou (zákon č. 156/2004 Sb.), a přílohy ke stanovisku orgánu, který provádí ověření vzniku podmínek nemoci z povolání. Kromě tištěné verze byly vytvořeny i elektronické šablony těchto dokumentů. Na centru byl rovněž vytvořen koncept Závazných pokynů ÚZIS k Národnímu registru nemocí z povolání, který v sobě integroval podíl středisek nemocí z povolání i orgánů provádějících ověření podmínek vzniku nemoci z povolání. Materiál byl schválen Radou Registru a byl distribuován všem zúčastněným subjektům.

V Registru profesionálních expozic karcinogenům (REGEX) jsou data aktualizována 1x ročně. Počet exponovaných osob v databázi REGEX, kompilované na základě regionálních dat v SZÚ, k 31. 11. 2005 činil 4 315 osob, resp. 6 223 záznamů. Proti předchozímu období se podařilo do projektu zapojit další dva kraje – Prahu a Liberec. K zajištění součinnosti krajských hygienických stanic a zdravotních ústavů byl hlavním hygienikem vydán metodický návod, stanovující způsob předávání dat z registru KaPr a pověření pracovníků zdravotních ústavů k získávání příslušných dat. Z předběžné analýzy specifické morbidity a mortality na zhoubné novotvary v takto sestavené kohortě osob profesionálně exponovaných karcinogenům vyplývá, že standardizovaný index morbidity na zhoubné novotvary (SMR, standardized morbidity ratio) je 1,48 (95% CI = 1,19 - 1,81, $p < 0,001$). Výskyt zhoubných novotvarů v profesionálně exponované populaci kterou REGEX dosud pokrývá, je tedy přibližně o 50 % vyšší, než výskyt zhoubných novotvarů v celé české populaci. Tento rozdíl je přitom statisticky vysoce signifikantní.

Zdraví 21

V rámci plnění programu Zdraví 21 „Ochrana zdraví pracovní populace a udržování a zlepšování její pracovní způsobilosti“ je činnost centra zaměřena především na motivaci zaměstnavatelů a managementu závodů pro úkoly BOZP.

Byla zpracována příručka „Kritéria kvality podpory zdraví na pracovišti s komentářem“, která byla publikována na stránkách CPL SZÚ, MZ ČR, portálu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZPinfo) a též v edici AHEM pod číslem 2/2005. Tato příručka slouží k zavádění podpory zdraví na pracovišti a k hodnocení podniků podporujících zdraví. Její součástí je též Dotazník pro sebehodnocení, sloužící k rychlému zhodnocení kvality péče o zdraví zaměstnanců v organizaci. Příručka byla vypracována na základě mezinárodní spolupráce s Evropskou sítí podpory zdraví na pracovišti /ENWHP/, s jejíž souhlasem byl text přeložen a opatřen komentářem. Bylo také zajištěno umístění české verze Dotazníku pro sebehodnocení na webových stránkách ENWHP.

V únoru a v březnu 2005 jsme oslovili celkem 54 podniků se žádostí o spolupráci na hodnocení Kritérií a jejich využitelnosti v praxi. Z nich bylo oceněno 44 podniků certifikátem Bezpečný podnik. Na naši výzvu ke spolupráci reagovalo 29 podniků, z nichž 9 projevilo zájem o plnění projektu podpory zdraví na pracovišti. V dubnu 2005 byl MZ ČR vyhlášen první ročník soutěže „Podnik podporující zdraví roku 2005“, jehož garantem je SZÚ. Do soutěže se přihlásilo 10 podniků, ve kterých byly provedeny audity ve spolupráci s pracovníky KHS a ZÚ. Na základě výsledného ohodnocení byla devíti z přihlášených firem předána ocenění Podnik podporující zdraví 1., 2. a 3. stupně.

V listopadu 2005 byl vyhlášen 2. ročník soutěže Podnik podporující zdraví. V roce 2005 byla zahájena příprava vzdělávacího kurzu „Podpora zdraví na pracovišti“, který proběhne v šesti jednodenních modulech od dubna do října roku 2006. V listopadu 2005 byla vytvořena na webových stránkách CPL samostatná rubrika Podpora zdraví na pracovišti, kde jsou kromě metodických materiálů uveřejňovány i aktuální informace z této oblasti.

Autorizace

Pracovníci centra se v roce 2005 aktivně podíleli na přípravě autorizačních setů (10) a koordinaci autorizace včetně kontroly pracovišť (13).

Vzorkování plyných škodlivin v pracovním prostředí

V roce 2005 byl úspěšně dokončen proces autorizace prvního subjektu soukromého sektoru. V rámci činnosti NRL byly posuzovány, ve smyslu setů H11 a H12, standardní operační postupy a prováděny audity přímo v laboratořích. Laboratoře a. s. Spolana Neratovice byly autorizovány k odběrům a k analýzám vzorků pro celkem 11 průmyslových chemických škodlivin, které pronikají při práci v plynném stavu do dýchací zóny pracovníků.

Prašnost, mikroklima osvětlení vnitřního prostředí staveb

V roce 2005 byly u čtyř subjektů provedeny audity setů B5, B6, B8.

Zjišťování a měření vibrací a hluku

Od počátku roku 2005 probíhají na zkušebně vibrací SZÚ mezilaboratorní porovnávací zkoušky pro hluk v pracovním prostředí a vibrace určené pro žadatele o autorizaci a akreditované laboratoře. Pracovníci NRL se podíleli na přípravě odborných podkladů k novele podmínek pro udělení autorizace jak v části obecné, tak specificky pro sety G1 – G11. Průběžně probíhá konzultační činnost pro potřeby SKL, zejména se jedná o řešení sporných výsledků auditu, a pro žadatele o autorizaci.

Zjišťování a měření osvětlení v pracovním prostředí

V roce 2005 byly u 4 subjektů provedeny audity setů H5 (Českomoravské doly a.s., ZÚ se sídlem v Českých Budějovicích, ZÚ se sídlem v Ústí n. Labem) a H6 (ZÚ se sídlem v Ústí n. Labem).

Fyziologie a psychologie práce

Bylo pokračováno v provádění autorizace v oblasti fyziologie a psychologie práce. Byly provedeny 3 odborné audity včetně srovnávacích měření, které skončily vydáním autorizace, a byl připraven jeden opakovaný audit. Mnoho úsilí bylo věnováno konzultační činnosti pro pracoviště, která se na autorizaci připravují (příprava příručky jakosti a standardů, plnění specifických podmínek apod.)

Výzkum

Také v roce 2005 probíhaly přípravy podkladů a vypracování žádostí o udělení grantů (cca 8 ročně). Byly vypracovány závěrečné a průběžné zprávy grantových projektů IGA MZ ČR (9), GA ČR (6), MŠMT (2), projektů podpory zdraví (1) a mezinárodních projektů (4) (viz příloha 2). Výsledky výzkumných projektů byly publikovány

v tuzemských a zahraničních odborných časopisech, prezentovány na národních a mezinárodních konferencích a seminářích.

Významná a poměrně častá byla i recenzní činnost při posuzování grantů IGA MZ ČR, GA ČR, GA UK, diplomových i doktorských prací a odborných publikací pro domácí i zahraniční periodika. Na této činnosti se podílelo 15 pracovníků centra.

Vzdělávání a výchova

Pracovníci centra se podíleli na pre- i postgraduální výchově, a to nejen v pracovním lékařství, ale i v jiných oborech (neurologie, všeobecné lékařství, toxikologie, veřejné zdravotnictví, JOPZ aj.), a to formou přednášek a kurzů. Centrum zajišťuje i odborné praxe studentů 1., 2. a 3. LF UK, PřF UK, fakulty humanitních studií UK, fakulty lesnické a environmentální ČZU a Vyšší zdravotnické školy. Odborní pracovníci centra se podíleli jako konzultanti na studentských diplomových pracích ke státní zkoušce z preventivního lékařství na 3. LF UK, ČVUT (FS a FEL) a k magisterským a bakalářským zkouškám z toxikologické analýzy na PřF UK a účastnili se vedení doktorandských prací.

Centrum pořádalo spolu se Společností pracovního lékařství ČLS JEP pravidelné semináře, kterým byla dána v r. 2005 nová forma a byly změněny na celodenní konzultační dny. Pracovníci KHS a ZÚ byli vyzváni, aby předložili dotazy a témata k diskusi. Tyto konzultační dny mají povahu postgraduální vzdělávací akce a od roku 2006 budou ohodnoceny kredity, resp. certifikáty, které pro lékaře přidělila Česká lékařská komora a pro nelékařské zdravotnické pracovníky Česká společnost pracovního lékařství ČLS JEP, resp. některá z dalších organizací, které byly Ministerstvem zdravotnictví zapsány do seznamu profesních sdružení a odborných společností, které jsou oprávněny vydávat souhlasné stanovisko k zařazení vzdělávacích akcí do kreditního systému celoživotního vzdělávání. V roce 2005 bylo těchto konzultačních dnů 6 a zúčastnilo se jich 1160 osob. Témata konzultačních dnů: Expozice vybraným fyzikálním faktorům v pracovním prostředí, Fyziologie a psychologie práce, Informační systémy v pracovním lékařství, Měření a hodnocení expozice chemickým látkám v pracovním prostředí, Kategorizace prací a preventivní prohlídky a Nové chemické látky a nové technologie.

Centrum spolu s odbornými společnostmi zajišťovalo také organizaci a odborný program na tradičních akcích: 20. Teisingerově dnu průmyslové toxikologie, 29. Benově dnu a 28. Dnu průmyslové neurologie.

Byly uspořádány dva inovační kurzy pro toxikology z KHS a ZÚ, s jejichž pokračováním se počítá i v roce 2006.

Pracovníci centra přednášeli na vzdělávacích a informačních kurzech pro pracovníky výrobní sféry (např. vláknové kompozity, nátěrové hmoty), školství (kurzy toxikologie pro učitele středních škol) a rekvalifikačních kurzech pro bezpečnostní techniky, které pořádá VÚBP – NIVOS.

Ve spolupráci se zdravotními ústavy a KHS v některých regionech se pracovníci Centra PL podíleli na zajištění odborné náplně seminářů týkajících se pracovního prostředí a ochrany zdraví.

Centrum se podílelo na organizaci semináře „Alternativní metody pro testování toxicity chemických látek a jejich směsí“, který se bude opakovat i v roce 2006. Šlo o výklad zejména výpočtových metod *in silico* (QSAR) a kritéria validace pro uznání jejich využití pro legislativní účely.

V rámci vzdělávání zdravotnických a jiných odborných pracovníků se pracovníci CPL účastnili jako lektori v IPVZ i v NCONZO. Pracovníci se dále účastnili seminářů kliniky nemocí z povolání 1.LF UK, vzdělávacích akcí České lékařské komory, seminářů STP (Společnost pro techniku prostředí), ČKAIT (Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků), ČIPA (Česká iniciativa pro astma) a ČVUT. Příležitostně se zaměstnanci účastnili i seminářů organizovaných dalšími odbornými společnostmi a firmami (VÚBP, Aerosolová společnost aj.), příp. i výrobci měřicích přístrojů (v r. 2005 např. seminář anglické firmy SKC, uspořádaný v SZÚ Praha). Někteří pracovníci centra se podíleli na zajištění školení zaměstnavatelů a zaměstnanců v oblasti ergonomie a spolupracovali na přípravě seminářů pro žadatele o autorizaci.

V roce 2005 nebyla opomíjena ani osvětová činnost. Pracovníci centra vystupovali v celostátně vysílaných pořadech ČT a TV Nova, Čs. rozhlasu – Radiožurnál (5x), věnovaných popularizaci vědeckých poznatků. Podíleli se i na přípravě vyžádaných článků pro denní tisk.

V rámci celoživotního vzdělávání se pracovníci CPL účastnili konverzačních jazykových kurzů a školicích akcí IPVZ Praha. V roce 2005 jedna lékařka složila úspěšně specializační atestaci z oboru pracovní lékařství. Několik pracovníků (7) SŠ zahájilo na NCONZO pomaturitní specializační studium v úseku laboratorní vyšetřovací metody v hygieně práce, jehož absolvováním získají odbornou a specializovanou způsobilost k výkonu povolání zdravotního laboranta pro vyšetřovací metody v ochraně veřejného zdraví. Na IPVZ v Praze zahájilo předatestační studium 12 jiných odborných pracovníků a 3 lékaři.

Informační zdroje

Kategorizace prací, Národní registr nemocí z povolání, REGEX

Tyto databáze, které jsou významným zdrojem informací a jejichž význam přesahuje rozsah činnosti SZÚ, jsou také diskutovány v jiné části této zprávy („Kategorizace prací a systém monitorování zdraví a životního prostředí“).

Registr nemocí z povolání: pracovníci CPL zajišťují organizaci sběru dat, jejich zpracování, kontrolu úplnosti a kvality a vypracování zpráv o výskytu nemocí z povolání a ohrožení nemocí z povolání v ČR, které jsou publikovány na internetu i v odborném tisku, a operativní analýzy dílčích problémů. V současné době se rozvíjí spolupráce s Eurostatem.

REGEX: je sledována analýza incidence zhoubných novotvarů a mortality i celková mortalita osob profesionálně exponovaných karcinogenům. Průběžně jsou připravovány analýzy pro potřebu pracovníků orgánů ochrany veřejného zdraví. Důraz je průběžně kladen na kontrolu kvality dat. Pracovníci CPL řídí projekt REGEX, zajišťují organizaci sběru dat a kompilace celostátní databáze.

Kategorizace prací: podíl centra spočívá především v provádění analýz celostátních dat pro potřeby MZ ČR a orgánů ochrany veřejného zdraví.

Internetový portál BOZPinfo

V roce 2005 se ve Výzkumném ústavu bezpečnosti práce plně rozběhl tento internetový portál. Pracovníci Centra PL se na tomto informačním zdroji významně podílejí. Tyto stránky jsou zaměřeny na bezpečnost a ochranu zdraví při práci v ČR,

umožňují čtenářům jednak přímý kontakt na stránky SZÚ, ale hlavně přináší v rubrice Otázky a odpovědi aktuální informace o bezpečnosti a zdraví při práci pro uživatele z podnikové sféry, státní správy, podnikatelskou veřejnost, zejména z malých a středních podniků, studenty a ostatní veřejnost. Prostřednictvím těchto stránek je umožněn přímý kontakt na evropské informace, které přináší Národní informační centrum BOZP (tzv. Focal Point ČR). Na tyto stránky jsme připravili několik souborných tematicky zaměřených článků, vždy k tzv. tématu týdne.

Další informační zdroje

Průběžně je vytvářena databáze PEL chemických látek a databáze expertiz v oblasti chemické bezpečnosti. V současné době tato databáze obsahuje 5469 souborů, které obsahují několikanásobně větší počet posudků nejrůznějších chemických přípravků a v posledních letech i bezpečnostních listů. Kromě toho je vytvořena databáze recenzí českých technických norem, která v současné době obsahuje 17 875 recenzí. Ročně je zaznamenáváno cca 1200 recenzí.

V centru je i sídlo redakcí dvou časopisů: Českého pracovního lékařství a Homeostasis in Health and Disease.

2.6 Centrum hygieny potravinových řetězců

Pracovní zaměření centra

Základním úkolem centra, který byl definován při jeho založení, je práce zdravotnických odborníků v oblasti ochrany a podpory zdraví, na rozhraní mezi oblastí náležející zdravotnictví a oblastí spravovanou zemědělskými a dalšími odborníky, tak jak doporučila WHO již v roce 1978. Podobně jako v předchozích letech zaměřovalo CHPR svoji hlavní činnost na problematiku zdravotní nezávadnosti potravin „food safety“ a na aplikovanou výživu „applied nutrition“. Konkrétní pracovní činnost centra pokrývala všechny části systému analýzy rizika. Část týkající se hodnocení zdravotních rizik byla realizována především v rámci výzkumné činnosti centra. Část týkající se managementu zdravotních rizik byla realizována zejména prostřednictvím posuzování žádostí o schvalování potravin nového typu a geneticky modifikovaných organismů na národní úrovni a úrovni servisu pro Evropskou komisi, dále podílem na tvorbě legislativy a odbornou podporou rozhodování státních orgánů (především na MZ ČR, ale v některých případech i na MZe ČR) ve specifických případech (expertní podpora v kontrolní činnosti). Část týkající se komunikace o zdravotních rizicích byla realizována především formou spolupráce na vzdělávání (výuka na univerzitách i v rámci doškolení pracovníků OOVZ), pravidelnou spoluprací s médii (např. komentáře zveřejňované v denním tisku nebo vystoupení v rozhlasu a televizi, ale i zprávami pro ČTK prostřednictvím Vědeckého výboru pro potraviny). Významnou část komunikace s veřejností představovala i tvorba vlastních webových stránek, jak pro odborníky (týmový web pro správu případů RASFF, GMO a PNT), tak i pro širokou veřejnost (např. výstupy Vědeckého výboru pro potraviny nebo výsledky monitoringu dietární expozice populace ČR). Počet odborných pracovníků centra, kteří uvedené činnosti vykonávali, kolísal mezi 25 až 31 osobami, včetně technického a administrativního aparátu. Z tradičních, dlouhodobých pracovních činností centra lze opět zvýraznit zejména národní program surveillance dietární expozice člověka v rámci monitoringu zdravotního stavu obyvatelstva a na něj navazující výzkumné a expertizní práce. Práce byla ale tradičně zaměřena i na další důležité činnosti. V oblasti mikrobiologické diagnostiky patogenů v potravinách byl výzkum zaměřen na kultivační a molekulárně biologické metody a na typizaci epidemiologicky významných patogenů (salmonely, listerie, kampylobakter). V oblasti potravin nového typu a geneticky modifikovaných organismů pokračovala laboratorní práce zaměřená na zavedení metod diagnostiky nových případů GMO, schválených či notifikovaných v rámci ČR a EU. Nadále pokračovala činnost spojená s organizací agendy tzv. Vědeckého výboru pro potraviny, pro který centrum vytváří logistické zázemí, a vedoucí pracovníci centra se aktivně podílejí na přípravě většiny jeho odborných dokumentů, určených pro Koordinační skupinu bezpečnosti potravin při MZe ČR, ale i pro veřejnost v ČR a zahraničí (viz <http://www.chpr.szu.cz/vedvybor/vvp.htm>). Členství ČR v EU znamená trvalý nárůst rozsahu práce při zabezpečování systému rychlého varování pro potraviny a krmiva ve prospěch OOVZ (RASFF). Centrum vytvořilo nový informační systém pro OOVZ (tzv. týmový web), na kterém eviduje všechna hlášení přicházející i odcházející ze systému RASFF a v případech relevantních pro OOVZ poskytuje odborné poradenství MZ ČR a NKM pro RASFF v ČR (hodnocení rizika). Trvale významnou činností předních expertů centra byla i práce zaměřená na přípravu podkladů pro politické rozhodování parlamentu ČR v oblasti bezpečnosti potravin (podklady pro stanoviska ČR při rozhodování na úrovni EU). Významné úsilí bylo věnováno výchově stávajících i nových pracovníků centra, zejména v souvislosti s naplňováním požadavků zákona č. 96/2004 Sb., požadující registraci zdravotnických pracovníků vykonávajících práci bez dohledu. Zabezpečování pracovní kapacity centra je stále

komplikovanější, vzhledem k rostoucí mobilitě především mladších pracovníků, kteří pak obtížně splňují předpoklady na praxi a specializované vzdělání.

Vliv kontroly jakosti práce na organizaci práce

V roce 2005 centrum pracovalo v režimu akreditovaného pracoviště podle ČSN EN ISO/IEC 17025. Udržování systému jakosti, trvalý požadavek na kvalitu práce a kázeň a průměrné platové ohodnocení většiny zaměstnanců vede k trvalé obměně mladších pracovníků centra. Tato situace má pozitivní i negativní rysy. Umožňuje plynulou reorganizaci týmu, zároveň však dochází ke ztrátám již zacvičených pracovníků, kteří pak chybí v oblasti expertní práce a pokročilejšího výzkumu. To vede k prodražování prací v rámci nákladných zácvičných programů a snižuje pracovní kapacitu týmu. Nastupující absolventi, bez praktických návyků, ale často i s odbornými mezerami, nejsou schopni samostatně řešit úkoly v čase, který dnešní praxe vyžaduje.

Nejdůležitější oblasti odborné a výzkumné činnosti centra v roce 2005

Práce centra je tradičně financována nejen z přidělovaného rozpočtu SZÚ, ale i ze zdrojů účelově vázaných, jako jsou státní programy a projekty (např. MZSO) a také z národních a mezinárodních grantů (3 granty). Mezi nejdůležitější oblasti odborné a výzkumné činnosti v roce 2005 lze počítat následující:

V oblasti monitoringu dietární expozice člověka pokračovala 3. výzkumná etapa. Práce byla rozložena do dvou roků (2004–2005), po nichž bude provedeno vlastní modelování dietární expozice a charakterizace zdravotního rizika. Odběry vzorků byly zajišťovány ve spolupráci se zdravotními ústavu na 12 místech v ČR. Vedle vlastní analytické práce byly některé vzorky analyzovány i v dalších národních a zahraničních laboratořích. V monitorovacím programu se vedle expozice populace ČR chemickým látkám pracovalo i na dalších souběžných projektech zaměřených na hlavní bakteriální patogeny v potravinách, přítomnost významných toxigenních mikroskopických hub a jejich toxinů a detekci transgenů ve vybraných potravinách na trhu v ČR.

V oblasti nutriční epidemiologie začalo zpracování dat v rámci 1. národní studie individuální spotřeby potravin založené na opakovaném 24hod. recallu. Výsledky byly poprvé použity při hodnocení zdravotních rizik v systému RASFF, dále při přípravě podkladů pro stanoviska Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (např. pro hodnocení expozice některým POPs), ale i při výzkumné práci zaměřené na pravděpodobnostní modelování expozice populace ČR chemickým látkám.

V oblasti práce na problematice nových potravin a geneticky modifikovaných organismů byl rok 2005 významný především značným nárůstem zadávané práce na úrovni EU. Za rok 2005 připravili experti centra podklady k 75 případům notifikovaným ze zemí EU. Byl založen nový informační systém (týmový web), který shromažďuje všechny informace o posuzovaných případech. Systém práce byl pozitivně hodnocen (systematičnost, přehlednost) některými dalšími ČS EU.

V mikrobiologické oblasti pokračovala práce na studiu problematiky toxigenních mikromycet. Produkována byla data týkající se výskytu deoxinivalenolu a některých dalších mykotoxinů. V oblasti detekce bakteriálních patogenů v potravinách pokračovalo zavádění a ověřování některých molekulárně-biologických metod diagnostiky. V průběhu roku 2005 byly analyzovány stovky izolátů. Rutinní práce zahrnovala typizaci salmonel a listerií a sledování antibiotické rezistence u těchto patogenů. Činnost v oblasti mikrobiologické je

blíže specifikována ve výročních hlášeních dvou referenčních laboratoří (NRC pro mikroskopické houby a jejich toxiny v potravinovém řetězci a NRL pro listerie v potravinových řetězcích), které dlouhodobě pracují na centru.

V oblasti analytické chemie pokračovala práce v diagnostice výskytu akrylamidu v různých druzích potravin. Tato metoda je průběžně aplikována v monitoringu dietární expozice a v roce 2006 se očekává první hodnocení výsledků. V průběhu roku 2005 byla zavedena a ověřena metoda stanovení mastných kyselin, která by měla přispět k řešení problematiky přívodu omega-3 MK a také *trans*-MK pro populaci v ČR. Ve spolupráci s dalšími laboratořemi pokračovalo sledování výskytu látek s TCDD efektem a tzv. PBDE ve vybraných vzorcích potravin spotřebního koše. Pokračovaly také analýzy obsahu glykoalkaloidů (solanin a chaconin) v bramborách a v průběhu roku 2005 byly poprvé prezentovány výsledky pravděpodobnostního hodnocení expozice a potenciálního akutního zdravotního rizika pro citlivé děti na národní i mezinárodní úrovni.

Pracovníci centra publikovali v roce 2005 jako autoři a spoluautoři celkem 59 prací, včetně prací ve vědeckých časopisech s impakt faktorem. Přední odborníci centra se aktivně zúčastnili řady zahraničních a národních konferencí a seminářů.

Systémová a metodická podpora OOVZ na národní i mezinárodní úrovni

Centrum je kontaktním místem OOVZ pro systém rychlého varování pro potraviny a krmiva (RASFF). V roce 2005 centrum obdrželo 89 hlášení RASFF z EU a posoudilo 46 hlášení odeslaných z ČR do systému RASFF. Celkový objem práce dnes představuje administrativní práci pro jednoho pracovníka, který každý den komunikuje v systému a zabezpečuje archivaci všech materiálů. Byl standardizován postup hodnocení rizik. Byl spuštěn týmový web pro evidenci všech případů.

Centrum je sídlem pracovní skupiny pro potraviny nového typu (PNT) a geneticky modifikované organizmy (GMO). Ta koordinuje činnost i dalších odborníků v SZU. Za rok 2005 bylo zpracováno celkem 69 expertních stanovisek pro GMO a 75 stanovisek pro PNT. Pracovníci centra se účastnili práce pracovní skupiny EU pro „novel food“ (CAFAB). Vedle toho zastupovali resort MZ ČR v tzv. České komisi pro GMO při MŽP ČR a byli zapojeni do jeho laboratorní činnosti i smluvní formou. Pracovníci centra byli také pověřeni zastupováním ČR v pracovní skupině pro bezpečnost potravin a krmiv nového typu při OECD v Paříži.

Na centru sídlil i v roce 2005 tzv. Vědecký výbor pro potraviny (VVP), zřízený podle vládního usnesení č. 1320/2001. Centrum bylo pověřeno zabezpečením jeho zázemí. V průběhu roku 2005 pokračoval VVP v přípravě řady veřejných materiálů (průřezové dokumenty v oblasti bezpečnosti potravin) a vypracoval několik stanovisek k zadaným dotazům.

V roce 2005 pokračovalo centrum ve své práci „kontaktního bodu WHO pro food safety“. Vedle poskytování informací WHO centrum prostřednictvím informačního systému RASFF pro OOVZ pokračovalo v šíření bezpečnostních informací ze systému varování WHO (Infosan), např. o tématu ptačí chřipky a bezpečnosti potravin.

V oblasti vzdělávání pracovníci centra pokračovali v systému přípravy tzv. autorizačních setů, podle zákona č. 258/2002 Sb. Pracovníci centra vykonávají dlouhodobě funkce předsedů a členů komisí pro autorizaci k hodnocení zdravotních rizik pro chemické a biologické činitele v potravinách a pokrmech. Na centru byly v roce 2005 obhájeny dvě doktorandské práce. Souběžně si na centru připravovalo svoji diplomovou práci několik studentů z různých univerzit. Pravidelně se uskutečňovaly stáže středoškolských studentů.

2.7 Oddělení biostatistiky a informatiky

Stav pracovníků na oddělení biostatistiky a informatiky (OBI) k 1. 1. 2005 byl 16 osob (14,781 úvazku), z toho 2 pracující důchodci: RNDr. Eva Švandová, CSc. s úvazkem 0,500 a Ing. Zdeněk Roth, CSc. s úvazkem 0,406. K 1. 4. 2005 nastoupil na 0,1 úvazku Mgr. Vladislav Jakubů a k 31. 10. 2005 odešla do starobního důchodu Marie Hynčicová s úvazkem 0,875. Tím se stav pracovníků OBI snížil na 14,006 úvazku. K 31. 12. 2005 byl ukončen pracovní poměr obou důchodců - statistiků a další statistik snížil svůj úvazek na necelou polovinu, čímž obsazení skupiny statistiků dosáhlo kriticky nízkého stavu. Do roku 2006 pracoviště vstupuje s úhrnným úvazkem 12,538.

Hlavní činností skupiny informatiků OBI byly veškeré práce spojené se správou a rozvojem počítačové sítě, její ochranou, budováním a provozem serverů, poskytováním služeb uživatelům a zajišťováním nákupu IT techniky. Pracovníci skupiny statistiků zajišťovali tvůrčí spolupráci s jednotlivými centry a řešiteli grantů v oblasti aplikace statistických metod, zpracování dat a přípravy publikací. Dále poskytovali odborné konzultace pro pracoviště SZÚ a HS nebo jiných zdravotnických organizací. Pracovníci celého oddělení se dále podíleli na tvorbě a provozu vybraných celorepublikových registrů.

Mezi jednotlivými projekty a úkoly, na nichž se podílela skupina statistiků OBI, je možno uvést zejména tyto: Zpracování některých demografických dat. Statistické analýzy znečištění ovzduší a související problémy prostorového modelování znečištění. Vyhodnocení kožní dráždivosti. Prostorový odhad imisní zátěže v menších sídlech na základě modelování časoprostorových dat z krátkodobých měření mobilními stanicemi. Odhad dynamiky lokální zátěže plísněmi v malém sídle na základě vyhodnocení výsledků opakované kampaně mikrobiologických měření. Spolupráce na hodnocení závodní preventivní péče. Vyhodnocení studie, srovnávající standardní a několik alternativních laboratorních metod při odečtu vybraných skupin mikroorganismů. Vytvoření statistického modelu na hodnocení expozice dimethylaminu. Hodnocení PCB v mateřském mléce. Příprava a realizace dalšího roku studie HELEN o zdrav. stavu obyvatelstva. Studie měření škodlivých látek v bytech. Studie vadného držení těla u dětí školního věku. Úprava programu i dat pro subsystém Hluk. Zpracování dat o výskytu toxoplasmózy. Studie v oblasti antropometrického výzkumu dětí se zaměřením na růstové křivky, např. pro kojenečné děti nebo pro děti s poruchami růstu. Tvorba statistických modelů pro monitorování a kontrolu růstu dětí. Statistické hodnocení v rámci výzkumu imunoterapeutik. Hodnocení průběhu infekce myši virem Friendové. Návrh metodiky a hodnocení celkové úmrtnosti v souvislosti s výskytem epidemií chřipky. Hodnocení vyšetření potravin a pokrmů provedených hygienickou službou na území ČR. Hodnocení vývoje zánětlivých parametrů u nemocných s profesionálním bronchiálním astmatem. Úpravy programů pro záznam fyziologických funkcí v toxikologických experimentech a projektech podpory zdraví. Spolupráce na projektu monitorování HIV/AIDS v ČR. Zpracování dotazníků o činnosti na úseku prevence HIV/AIDS. Tvorba aplikace pro hodnocení distribuce spotřeby potravin. Zpracování dat z dotazníkových průzkumů na školách podporujících zdraví. Zpracování šetření o hodnocení pracovní zátěže. Na pracovišti byly organizovány pravidelné interní semináře v oblasti matematické statistiky.

Pracovníci oddělení se v roce 2005 podíleli na publikační a přednáškové činnosti. Vytvářeli speciální programové prostředky podle požadavků jednotlivých pracovišť. Prováděli grafické práce související s prezentací výsledků pracovišť, podíleli se na přípravě posterů a prezentací v PowerPointu. Navrhovali a konstruovali speciální elektronická zařízení pro účely ústavu. Dále se podíleli na přípravě oslav 80 let od založení ústavu.

Další část činnosti oddělení tvoří podíl na provozu softwarového systému pro EpiDat2005, tvorbě EpiDat2006, technického zajištění zapojení ČR do BSN (Basic Surveillance Network - projekt EU). Pracovníci OBI spolupracovali při tvorbě a provozu informačního systému NRL AIDS, provozu a hodnocení sérové banky. Dále se podíleli na činnosti poradního sboru pro informatiku hlavního hygienika ČR, včetně vytváření a správy registrů provozovaných v KSRZIS (KaPr, ARI, Pandemie a přenos dat pro EpiDat).

Pracovníci skupiny informatiky OBI se podíleli na zabezpečení centrálního nákupu HW a SW včetně instalace či modifikace na jednotlivé počítače pro pracoviště celého ústavu, poskytovali základní servis a poradenskou činnost při provozu výpočetní techniky. Pro nákup SW byl využíván licenční program v rámci smlouvy MICROSOFT SELECT. Dále pokračovali v auditu zaměřeném na kontrolu užívání počítačových programů v souladu s usnesením vlády č. 624 z r. 2001.

Dalším řešeným úkolem byla správa celoustavní počítačové sítě a správa jednotlivých serverů včetně provozu a rozvoje. Pracoviště zajišťovalo přístup ústavu do Internetu, tj. provoz mail serveru, web serveru, antivirové ochrany serveru a stanic. Současně vytvářelo a aktualizovalo INTRANETové a centrální INTERNETové stránky. Podstatným úkolem bylo vytvoření nového zabezpečení ústavní sítě před komplexními hrozbami z Internetu. Řešení spočívalo v nasazení zařízení Fortinet Gateway Security FGS 300A poskytujícího v síti bezpečnostní služby včetně antivirové ochrany a plného filtrování obsahu a dále ve vytvoření demilitarizované zóny se serverem MS Windows 2003 pro nasazení programu Brightmail pro filtrování pošty na viry a spamové hrozby.

Pracovníci skupiny informatiky dále zajišťovali správu a servis pro řadu síťových aplikací, pro docházkový a bezpečnostní systém, právnícký informační program ASPI, program mzdové a personální agendy, program pro hlášení pro pojišťovnu DOSITECH. V roce 2005 bylo provedeno další rozšíření počítačové sítě SZÚ, které spočívalo v napojení nově rekonstruované části budovy 5 a budovy 20 na páteřní ústavní síť včetně potřebných přípojek v budově. Pracovníci OBI též zajišťovali technické podmínky pro multimediální prezentace v rámci seminářů a konferencí pořádaných ústavem.

V roce 2005 se pracovníci OBI podíleli na těchto grantových projektech:

- grant NR 7866-3 Analýza podílu kouření na morbiditě v ČR v r. 2002 a kvantifikace ekonomických nákladů léčení nemoci způsobené kouřením (řešitel MUDr. H. Sovinová)
- grant IGA MZ ČR NJ/7435-3 Určení nebezpečnosti směsí chemikálií – techniky matematicko-statistické analýzy (řešitel doc. RNDr. M. Tichý, DrSc.)
- grant GA ČR 305/03/1169 Modely při odhadu rizik směsí chemikálií – užití analýzy QSAR (řešitel doc. RNDr. M. Tichý, DrSc.)
- grant IGA MZ ČR NR/7843-3 Monitorování výskytu a šíření HIV/AIDS v ČR (řešitel RNDr. M. Brůčková, CSc.)
- grant IGA MZ ČR NR/8283-3/05 Toxoplasmóza u HIV pozitivních pacientů a rizika s ní spojená - kohortová studie 1988-2007 (řešitel RNDr. P. Kodým, CSc.)
- grant IGA MZ ČR NJ/7386-3 Rizikové faktory vzniku vadného držení těla u dětí školního věku, prevalence onemocnění pohybového aparátu (řešitel MUDr. J. Kratěnová)

- projekt PPZ HH 9056 Podpora zdraví ve školách podporujících zdraví a jejich efektivita (řešitel PhDr. M. Havlínová, CSc.)
- grant IGA MZ ČR 7857-3 Růst dítěte a jeho hodnocení, sociální nerovnosti a další faktory, které růst ovlivňují (hlavním řešitelem grantu je pracovnice OBI ing. Jana Vignerová, CSc.)
- grant GA ČR 406/03/1168 Psychosociální determinanty zdraví (řešitel doc. PhDr. V. Kebza, CSc.)
- grant IGA MZ ČR NJ 7564-3 Biologické monitorování a zdravotní rizika při průmyslové expozici MDI (řešitel Ing. V. Stránský, CSc.)
- projekt Sledování vývoje zánětlivých parametrů u nemocných s profesionálním bronchiálním astmatem (řešitel MUDr. V. Lebedová)

2.8 Středisko vědeckých informací

Středisko vědeckých informací SZÚ (dále SVI) v roce 2005 poskytovalo v rámci své gesce veřejné knihovnické a informační služby zejména uživatelům sítě VISZ, hygienické službě a další odborné i laické veřejnosti. Pro výzkumná a odborná pracoviště ústavu zajišťovalo knihovnické, informační a rešeršní služby, dále služby překladatelské, ediční, fotografické a reprografické. Jejich výčet je zveřejněn na www stránce SVI na adrese: <http://www.szu.cz/svi/index.html>.

Pracoviště se věnovalo činnostem spojeným s ukončenou pravidelnou revizí fondu (odpisy vyřazených dokumentů, nabídky knihovnám) a zejména činnostem spojeným s ochranou fondu. Vzhledem k nepříznivým prostorovým podmínkám a havárii ve skladech knihovny bylo nutno historickou část fondu po chemickém ošetření přestěhovat do náhradních prostor, stejně jako velkou část časopiseckého fondu.

Středisko nadále zabezpečovalo přístup do plnotextových a oborových bibliografických databází v rámci projektů MŠMT a MZ ČR (plnotextové databáze nakladatelství Elsevier Science, Springer, Wiley, Proquest, EBSCO a bibliografické databáze CAB Abstracts, FSTA, OVID, ESPM, Knovel), v průběhu roku byl zajištěn přístup k citační databázi Web of Science a Journal Citation Reports prostřednictvím portálu Web of Knowledge. Podle smluvních podmínek byla zabezpečována propagace těchto databází, individuální zaškolování uživatelů, ve spolupráci s knihovní radou byly doplňovány kolekce časopisů, a koordinovány duplicitní přístupy.

V průběhu roku byl podán a řešen projekt Informační zdroje pro vytváření zdravého životního prostředí a podporu veřejného zdraví v rámci programu Rozvoj veřejných informačních služeb ve zdravotnictví. Projekt byl zaměřen na podporu tvorby "zlatého fondu" zahraničních periodik, zejména z oblasti toxikologie, s institucionální garancí archivů. Cílem druhé části projektu bylo zkvalitnění služeb MVS poskytovaných knihovnou a podpora digitálního zpracování mj. i velkoformátových grafických předloh s využitím profesionálního barevného plošného skeneru A3. Zařízení bylo dodáno a zprovozněno v závěru roku. Odkoušení v dalších technologických režimech a zavedení rutinního provozu digitalizace dokumentů a agendy document delivery service (DDS) bude řešeno v následném období. SVI se v rámci projektu zapojilo jako účastnická knihovna do systému Virtuální polytechnické knihovny (systém elektronického zasilání dokumentů).

V průběhu roku byl doladěn provoz nového modulu KPwin WWW-OPAC, který zajišťuje lepší komfort uživatelům internetového přístupu ke katalogům knihovny.

Pracovníci knihovny se podíleli na přípravě oslav 80. výročí založení SZÚ (digitalizace historických dokumentů, příprava posterů, uspořádání a instalace výstav v areálu SZÚ).

Činnost knihovny

Knihovní fond byl systematicky doplňován celou domácí knižní i časopiseckou produkcí příslušné oblasti a vybranými zahraničními tituly. Roční přírůstek činil 2 472 knih. jednotek, na základě výsledků periodické revize v r. 2004 bylo z fondu vyřazeno 3 607 knih. jednotek, celkový stav fondu byl k 31.12. 2005 celkem 88 579 knih. jednotek. Do knihovny docházelo 305 titulů časopisů, z toho 147 českých a 158 zahraničních. Zahraniční časopisy byly průběžně hlášeny do souborných katalogů NLK a NK ČR. Nákup knihovního fondu,

včetně přístupů do elektronických verzí časopisů a databází ve výši 4 967 tis. byl hrazen z rozpočtu SVI, z grantových projektů center SZÚ a prostředků pro rozvoj VISZ.

Celkem bylo zapůjčeno 30 265 knihovních jednotek. Prostřednictvím MVS a MMVS (včetně služby SUBITO) bylo vyřízeno 1 177 požadavků pracovníků SZÚ na fotokopie časopiseckých článků. Z fondu SZÚ bylo vybaveno spolupracujícím knihovnám 796 požadavků. Služba RIOS byla zajišťována pro 11 organizací z 11 titulů časopisů. Celkem bylo knihovnou vyhotoveno 65 921 fotokopí.

Byly provedeny 2 rozsáhlé citační analýzy pro potřeby redakcí časopisů CEJPH a EMI. V rámci úprav závěrečných zpráv VZ a redakčních prací na časopise CEJPH bylo ověřeno 1394 bibliografických citací a provedena jejich úprava podle příslušných norem.

Činnost dokumentační, rešeršní a překladatelská

V roce 2005 bylo zpracováno celkem 1 421 rešerší (včetně 595 rešerší typu citovanost autora), z toho 154 rešerší průběžných. V informačních střediscích mimo SZÚ bylo zprostředkováno 10 rešerší.

Na základě přijatých hlášení a excerpce článků z odborných časopisů bylo vytvořeno 593 záznamů prací pracovníků SZÚ pro Personální bibliografii SZÚ 2003/2004, která je zveřejněna v elektronické podobě na www stránkách SVI. Pro hlášení do Rejstříku informací o výsledcích (RIV), ve kterém jsou zpřístupňovány informace o publikační činnosti vztahující se k projektům výzkumu a vývoje a výzkumným záměrům podporovaným z veřejných prostředků, bylo zpracováno 128 záznamů. Pro ILO - CIS Bulletin bylo zpracováno 17 anotovaných záznamů článků s abstrakty v angličtině. Pro databázi monitoringu denního tisku bylo zpracováno 1846 článků z 5 titulů denního tisku. Výstupy z databáze byly kromě SZÚ využívány v rámci elektronické konference Zdravá města a byly denně vystavovány na zdravotnickém serveru www.zdrav.cz.

Bylo přeloženo 1 036 stran odborných prací, smluv a dopisů, převážně do jazyka anglického, a provedeno 831 stran korektur v angličtině, celkem 1867 stran, průběžně byly poskytovány pracovníkům ústavu jazykové konzultace.

Činnost oddělení redakce časopisů a fotooddělení

Pro hygienickou službu byl vydáván časopis Acta hygienica, epidemiologica et microbiologica (AHM). V nákladu 400-500 výtisků vyšla celkem 4 čísla, u příležitosti 80. výročí založení SZÚ bylo vydáno zvláštní číslo. Plné texty byly zpřístupněny v elektronické podobě na webových stránkách SVI. Časopis Central European Journal of Public Health (CEJPH) byl vydáván v nákladu 400 výtisků, celkem 4 řádná čísla. SVI zabezpečilo část nakladatelských činností, předplatné a nabídku časopisu novým odběratelům. Časopis byl nově začleněn nakladatelstvím Elsevier Science do bibliografické a citační databáze Scopus, dále pak byl zařazen do databází Thomson-ISI Biological Abstracts a Biosis Previews. Pro www stránky byla průběžně zpracovávána elektronická verze časopisu CEJPH do úrovně abstraktů, včetně elektronických rejstříků, a prováděna příprava digitalizovaných plných textů článků na vyžádání.

Průběžně byla prováděna distribuce časopisů a povinných výtisků, příjem objednávek, zajišťování nabídkové povinnosti u neperiodických publikací a vyžádaných služeb z jednotlivých center (na tiskařské práce, vazby knih a časopisů, fotoslužby, digitalizace dokumentů). Celkem bylo redakčně zpracováno 1081 normostran textů. Pracovištěm foto

bylo zhotoveno 125 negativů a 23 diapozitivů, 286 zvětšenin a vyhotoveno a zpracováno 706 digitálních snímků.

 Rozmnožovna zajišťovala množení materiálů dle požadavků, celkem bylo vyhotoveno 231 255 kopií.

3 PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Publikační činnost pracovníků SZÚ za rok 2005 byla průběžně sledována a zpracovávána do databáze Personální bibliografie SZÚ ve Středisku vědeckých informací. Část zpracovaných záznamů bude během roku 2006 nahlášena do databáze Informačního systému VaV – Rejstříku informací o výsledcích (RIV). V něm jsou evidovány a zpřístupňovány informace o publikační činnosti vztahující se k projektům výzkumu a vývoje a výzkumným záměrům, podporovaným z veřejných prostředků v ČR.

Celkem bylo zpracováno 482 záznamů prací publikovaných v roce 2005 (práce r. 2004 byly postupně doplněny na 580 prací).

Tabulka č. 1 vyjadřuje autorský podíl jednotlivých center a odborných pracovišť na publikační činnosti v r. 2005 (11 prací je výsledkem spolupráce autorů z více center/pracovišť).

Z celkového počtu 276 článků publikovaných v časopisech bylo 49 článků zveřejněno v impaktovaných časopisech, celkem ve 42 titulech časopisů s IF. 20 abstraktů z konferencí a jiných akcí bylo publikováno ve 12 časopiseckých titulech s IF.

Bibliografické záznamy publikační činnosti pracovníků SZÚ za r. 2005 a záznamy dodatečně doplněné za r. 2004 budou uveřejněny v elektronické verzi časopisu Acta hygienica, epidemiologica et microbiologica Personální bibliografie SZÚ 2004/2005 na adrese <http://www.szu.cz/svi/ahem.html>.

Autorský podíl center/odborných pracovišť na publikační činnosti v r. 2005 (stav k 13. 3. 2006)

		CEM	CHŽP	CPŘ	CŘKZ	CZŽP	CPL	OBI	KŘ, SVI	Celkem
Článek v časopise	ČR	114	28	12	0	15	40	16	1	226
	Zahr.	20	1	5	0	5	16	3	0	50
Abstrakt v časopise	ČR	0	1	0	0	2	3	2	0	8
	Zahr.	6	3	6	0	3	3	1	0	22
Monografie	ČR	3	4	0	0	1	0	3	0	11
	Zahr.	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Stať ve sborníku	ČR	25	45	18	1	9	6	6	1	111
	Zahr.	24	3	12	3	6	4	1	0	53
Stať v knize	ČR	3	1	3	1	0	2	1	0	11
	Zahr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	ČR	145	79	33	2	27	51	28	2	367
	Zahr.	51	7	23	3	14	23	5	0	126
Celkem		196	86	56	5	41	74	33	2	493

4 ROČNÍ ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ ZA ROK 2005

Roční zpráva o hospodaření za rok 2005 je zpracována dle vyhlášky 323/2005 Sb. ze dne 12. srpna 2005.

a)

- Název: Státní zdravotní ústav
- Sídlo: Šrobárova 49/48, Praha 10, PSČ 100 42
- IČ: 75010330
- Poštovní adresa: Šrobárova 49/48, Praha 10, PSČ 100 42
- Telefonní spojení: 267 081 111
- Faxové spojení: 272 744 354
- Adresa elektronické pošty: zdravust@szu.cz
- Adresa internetových stránek: www.szu.cz

b)

- Způsob zřízení: v souladu s ustanovením § 86 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Název zřizovatele: Ministerstvo zdravotnictví České republiky

c) Organizační struktura je uvedena v příloze č. 1.

d) Základní personální údaje

1. Členění zaměstnanců podle věku a pohlaví - stav k 31. 12. 2005

věk	muži	ženy	celkem	%
do 20 let	0	0	0	0
21 - 30 let	19	64	83	11,7
31 - 40 let	20	79	99	14,0
41 - 50 let	36	115	151	21,4
51 - 60 let	73	190	263	37,3
61 let a více	59	51	110	15,6
celkem	207	499	706	100,0
%	29,3	70,7	100,0	x

2. Členění zaměstnanců podle vzdělání a pohlaví - stav k 31. 12. 2005

vzdělání dosažené	muži	ženy	celkem	%
základní	3	14	17	2,4
vyučen	44	35	79	11,2
střední odborné	1	4	5	0,7
úplné střední	5	19	24	3,4
úplné střední odborné	29	211	240	34,0
vyšší odborné	1	13	14	2,0
vysokoškolské	124	203	327	46,3
celkem	207	499	706	100,0

3. Celkový údaj o průměrných platech k 31. 12. 2005

	celkem
průměrný hrubý měsíční plat (v Kč)	17 952,-

4. Celkový údaj o vzniku a skončení pracovních a služebních poměrů zaměstnanců v roce 2005

	počet
nástupy	215
odchody	249

5. Trvání pracovního a služebního poměru zaměstnanců - stav k 31. 12. 2005

doba trvání	počet	%
do 5 let	318	45,1
do 10 let	198	28,0
do 15 let	63	8,9
do 20 let	48	6,8
nad 20 let	79	11,2
celkem	706	100,0

e) Údaje o majetku SZÚ k 31.12.2005 (v Kč)

Budovy - stavby	259 531 222,59
Pozemky	73 083 046,55
Přístroje a ostatní zařízení	413 173 919,82
Software	22 032 448,46
Drahé kovy	1 269 421,89
Drobný hmotný majetek	138 933 784,77
Umělecká díla a předměty	116 722,00
Celkem	908 140 566,08
Vypůjčený majetek	8 286 203,29

Veškerý majetek SZÚ se využívá hospodárně.

Použité postupy odpisování jsou uvedeny v příloze č. 3 - Doplnující informace k účetní závěrce za rok 2005, str. 2.

SZÚ má věcné břemeno - umístění a provoz transformační stanice na pozemku parcelní číslo 3960 v k.ú. Vinohrady - Pražská energetika, a.s., Praha10, Na hroudě 19, IČ 60193913 na dobu 30 let - Smlouva o věcném břemeni V3 11122/1996.

Pohledávky jsou uvedeny v příloze č. 2 - Účetní výkazy za rok 2005, str. 8 a v příloze č. 3 - Doplnující informace k účetní závěrce za rok 2005, str. 7.

Celková hodnota pohledávek po lhůtě splatnosti: 983 196,78 Kč

Zajištění těchto pohledávek:
výkon rozhodnutí, konkurz, likvidace

Celková hodnota pohledávek za dlužníky v konkurzním řízení: 143 030,25 Kč

Celková hodnota pohledávek, které jsou předmětem právních sporů:
předmětem sporu 0, předmětem řízení 983 196,78 Kč
(v současné době jsou spory uzavřeny, jedná se o vymáhání těchto pohledávek)

Celková hodnota pohledávek, které byly přihlášeny do vyrovnání: 0,00 Kč

Pohledávky přihlášeny do konkurzu:

č. fa.	společnost	částka v Kč	poznámka
62/91	CHIRANA	4 816,-	přihlášeno do K
85/91	ELEKO	8 000,-	konkurz se zrušuje po splnění rozvrhového usnesení
827/91	TESLA	2 943,14	došlo z konkurzu 54,86 Kč po splnění rozvrhového usnesení se konkurz ruší
1121/91	ZD HROZENKOV	40 000,-	konkurz se zrušuje pro nedostatek majetku

1295/92	VUGI BRNO	34 009,-	přihlášeno do K
894/93	PEDRO TRADE	20 260,-	konkurz zamítnut pro nedostatek majetku
1256/93	PLAZMA	4 488,-	konkurz pro nedostatek majetku zamítnut
1336/93	CEILING DOCTOR	9 000,-	konkurz neprohlášen pro nedostatek majetku
1376/93	ZD Šlapanov	10 033,-	přihlášeno do K
1641/93	FATIS	9 848,-	přihlášeno do konkurzu, nezbývá hotovost
1734/93	CEILING DOCTOR	4 500,-	konkurz neprohlášen pro nedostatek majetku
1889/93	KOMERCIUM	8 469,20	přihlášeno do K, došlo 177,80 Kč, konkurz se zrušuje po splnění rozvrhového usnesení
2313/93	AQUA FRESH	4 069,-	konkurz zrušen pro nedostatek majetku
2842/93	CENTROGLOB	91 668,90	z konkurzu 1 331,10 Kč, vymazání z OR
5329/93	RADOS	12 270,-	přihlášeno do konkurzu
179/94	CVS	5 000,-	přihlášeno do konkurzu
344/94	ACIS	534,-	konkurz zamítnut pro nedostatek majetku
447/94	BARVY A LAKY	11 916,-	přihlášeno do konkurzu, VR se zastavuje nemá majetek
1426/94	YOU	6 267,-	z konkurzu 53,- Kč, Stoklasa 1 500,- VR u Stoklasy, soud SZÚ zatím nic neposlal
2272/94	PARFIA	20 000,-	přihlášeno do konkurzu
2323/94	ŠEVČÍK	15 863,30	z konkurzu 86,74 Kč žádost o pomoc soudu, ale na adrese se nezdržuje
2434/94	SALIMO	530,-	konkurz zrušen pro nedostatek majetku
2764/94	VEMA	1 996,33	z konkurzu 3,67 Kč, konkurz se zrušuje po splnění rozvrhového usnesení
2805/94	ŠKÁRA	2 260,-	zrušen konkurz pro nedostatek majetku
2917/94	TESPO	1 600,-	konkurz se zrušuje po splnění usnesení 0 Kč, na adrese nesídlí
3196/94	CHEM.PRODUKTY	11 850,-	98 přihlášeno do konkurzu
3673/94	INTER HOME	7 694,-	konkurz zamítnut pro nedostatek majetku, osobní kontrola na adrese nesídlí
333/95	CATRIA	1 500,-	konkurz zrušen majetek nepostačuje
493/95	ŠKVÁRA	699,39	z konkurzu 10,61 Kč, konkurz se zrušuje po splnění rozvrh. usnesení
527/95	MANOBO	2 087,80	2000 z konkurzu 12,20 Kč, nemá majetek, VR se zastavuje neznámá adresa
1564/95	EKOD	14 503,10	z konkurzu 366,90 Kč, 2003 žaloba na ručitele
2824/96	BEVI	317,89	z konkurzu 5,11 Kč, konkurz se zrušuje po splnění usnesení
10277/96	MEDIEKOS	6 700,-	přihlášeno do K
2295/99	ČKD ENERG.	4 210,-	z konkurzu přišlo 314,- Kč

Celkem 143 030,25 z toho vymoženo 2 067,66 Kč

Závazky jsou uvedeny v příloze č. 2 - Účetní výkazy za rok 2005, str. 10–11 a v příloze č. 3 - Doplňující informace k účetní závěrce za rok 2005, str. 7.

f) Údaje roční účetní závěrky jsou uvedeny v příloze č. 2 - Účetní výkazy za rok 2005

g) Hodnocení a analýza údajů:

1. SZÚ je příspěvkovou organizací, nemá rozepsané závazné ukazatele a neprovádí rozpočtová opatření

2. Výnosy jsou uvedeny v příloze č. 2 - Účetní výkazy za rok 2005, str. 13

3. Státní rozpočet se podílí 83 % na financování činností SZÚ, viz příloha č. 2 - Účetní výkazy za rok 2005, str. 13

4. Příspěvek na platy byl poskytnut ve výši 133 878 tis. Kč jako limit z celkového příspěvku. V průběhu roku byl příspěvek navýšen o 2 074 tis. Kč z důvodu 8 % zvýšení tarifních platů pro zdravotnické pracovníky s účinností od září 2005 na celkových 135 952 tis. Kč.

Přípustný objem prostředků na platy byl zjištěn ve výši 147 130 082 Kč. Nevyužití přípustného objemu prostředků na platy činí 11 190 825 Kč.

Prostředky zúčtované k výplatě nebo úhradě mezd byly čerpány ve výši 141 582 328 Kč včetně účelově přijatých prostředků. Z toho prostředky na platy z příspěvku byly čerpány ve výši 135 939 257 Kč.

Mimorozpočtové zdroje - přehled prostředků na platy (v Kč)

výzkumné projekty	prostředky na platy přijaté	prostředky na platy vyplacené	nevyčerpané prostředky
IGA MZ ČR	3 119 000	3 039 934	79 066
GA ČR	480 000	477 938	2 062
MŽP ČR	153 800	153 800	-
AV ČR	23 000	23 000	-
MZe ČR	325 000	325 000	-
MŠMT ČR	135 000	135 000	-
Interní projekty celkem	4 235 800	4 154 672	81 128
Zahraniční výzkumné projekty celkem	1 488 399	1 488 399	-

Celkem	5 724 199	5 643 071	81 128
--------	-----------	-----------	--------

Nevyčerpané prostředky IGA (79 066 Kč), GAČR (2 062 Kč) byly vráceny grantovým agenturám.

Příspěvek na OON byl zřizovatelem přidělen ve výši 80 000 Kč. Prostředky na OON z příspěvku byly čerpány ve výši 79 340 Kč. Čerpání účelově vázaných prostředků na OON dosáhlo 593 985 Kč.

Mimorozpočtové zdroje - přehled prostředků na OON (v Kč)

<i>výzkumné projekty, sponzorské dary</i>	prostředky na OON vyplacené
IGA MZ ČR - monitorování výskytu a šíření HIV/AIDS v ČR	30 000
IGA MZ ČR - Toxoplasmóza u HIV pozitivních pacientů a rizika s ní spojená: kohoutová studie 1988-2007	48 000
GA ČR - Psychosociální nerovnosti ve zdraví	10 000
MŽP ČR - Studium vzniku sekundárních částic z plynných prekurzorů a jejich podílu na celkové imisní zátěži	20 000
Snižování zdravotních škod působených alkoholem, krátká intervence realizovaná praktickými lékaři	160 000
Interní projekty celkem	268 000
Zahraniční výzkumné projekty celkem, sponzorské dary	325 985
Celkem	593 985

Plánovaný počet zaměstnanců pro rok 2005 byl stanoven na 667. Průměrný přepočtený počet zaměstnanců dosáhl za sledované období 657,24. Průměrný stav pracovníků v průběhu roku byl organizován tak, aby byl zajištěn bezproblémový přechod na dlouhodobě plánované snížení počtu zaměstnanců o 2 % i v roce 2006.

5. Základním rysem výzkumné činnosti SZÚ je multifaktoriální přístup k řešení problematiky ochrany zdraví. Tento charakteristický rys je zřetelný i z výsledků jednotlivých grantových projektů.

Výzkum v oblasti ochrany zdraví populace v pracovním i životním prostředí a prevence vzniku nemocí významně přispívá k zlepšení pracovní schopnosti a životní pohody. Rychlé a smysluplné převádění výsledků výzkumu do praxe může zabránit velkým ekonomickým ztrátám pro celou společnost. Odhalení příčinných vztahů a mechanismů poškození zdraví z práce a životního prostředí dává reálnou možnost včas do těchto mechanismů zasáhnout a zabránit tak vzniku možného poškození organismu.

Jedním z hlavních cílů výzkumu je sběr dat, identifikace nebezpečnosti škodlivých faktorů, zkoumání vztahů dávka - odpověď, studium expozice škodlivým faktorům, hodnocení zdravotního rizika populace vystavené těmto faktorům, identifikace citlivých skupin populace a zkoumání příčin této odlišné vnímavosti, aktualizace vědeckých podkladů a metod

hodnocení zdravotního rizika expozice faktorům pracovního a životního prostředí jako základ pro návrh bezpečných limitů a postupů pro redukcí rizika v pracovním i životním prostředí. O dobré vědecké úrovni svědčí i počty publikací v předních zahraničních časopisech s IF (impaktovanými faktory) i velké množství přednesených sdělení na národních i mezinárodních akcích.

Náklady na výzkum a vývoj financované ze státního rozpočtu

neinvestiční prostředky	výše dotace v Kč	čerpání v Kč	vratka do státního rozpočtu
IGA MZ ČR	10 459 000	10 247 391,57	211 608,43
GA ČR	1 529 000	1 497 526,16	31 473,84
AV ČR	269 000	269 000,00	0,00
MZe ČR	1 295 000	1 289 908,00	5 092,00
MŽP ČR	380 000	380 000,00	0,00
MŠMT ČR	901 000	892 164,22	8 835,78
Celkem	14 833 000	14 575 989,95	257 010,05

Náklady na výzkum a vývoj financované ze státního rozpočtu a poskytnuté hlavním řešitelem SZÚ jako spoluřešiteli

neinvestiční prostředky	výše dotace v Kč	čerpání v Kč	vratka hlavnímu řešiteli
IGA MZ ČR	1 284 000	1 248 451,50	35 548,50
GA ČR	1 128 000	1 128 000,00	0,00
MŽP ČR	550 000	544 901,00	5 099,00
Celkem	2 962 000	2 921 352,50	40 647,50
investiční prostředky	výše dotace v Kč	čerpání v Kč	vratka hlavnímu řešiteli
IGA MZ ČR	600 000	600 000,00	0,00

Počty projektů a získaných grantů ze státního rozpočtu, případně jiných zdrojů

grantová agentura	počet řešených projektů - řešitel	počet řešených projektů - spoluřešitel
IGA MZ ČR	15	7
GA ČR	4	3
AV ČR	-	1
MZe ČR	-	4
MŽP ČR	1	2
MŠMT ČR	2	-
Celkem	22	17

6. Financování programů reprodukce majetku vedených v informačním systému programového financování

Název akce: SZÚ Praha - přístroje pro monitoring zdravotního stavu obyvatelstva
evidenční číslo: 235 334 0201

V rámci přidělené dotace bylo zakoupeno následující přístrojové dovybavení: snímací zařízení z mikroskopu pro pylový monitoring, automatický dávkovač kapalných vzorků jako příslušenství ke stávajícímu analyzátoru rtuti a inkubátor pro specifická vyšetření.

Přidělená dotace ve výši 314 tis. Kč byla téměř vyčerpána, zůstatek 414,68 Kč byl odveden do státního rozpočtu.

Název akce: SZÚ Praha - plošný skener
evidenční číslo: 235 021 0204

Přidělená dotace v rámci programu „Rozvoj a obnova materiálně-technické základny zdravotnického školství a vzdělávání“ byla použita na zakoupení plošného skeneru pro Středisko vědeckých informací v souladu s uplatněným požadavkem. Nové zařízení uspoří čas obsluhy a rozšíří možnosti meziknihovních služeb a DDS pro uživatele veřejných informačních služeb ve zdravotnictví a zajistí možnost archivace dokumentů z fondu knihovny .

Dotace byla téměř vyčerpána, zůstatek 691,- Kč byl odveden do státního rozpočtu.

7. Dotace a návratné finanční výpomoci SZÚ neposkytuje.

8. Přehled o čerpání finančních prostředků na programy nebo projekty spolufinancované z rozpočtu Evropské unie

název projektu EU	vyčerpané finanční prostředky
Leonardo da Vinci - IMPROHEALTH	135 287,18 Kč
PECO	105 344,70 Kč
Podpora zdraví	32 279,00 Kč
Vývoje exper. systémů II. generace pro toxikologii - COPERNICUS	38 693,34 Kč
WEKNOW	287 131,07 Kč
INCO - COPERNICUS	127 588,00 Kč
EURO HIV	2 953,80 Kč
PREVIS	697 722,54 Kč
Safe foods	423 616,99 Kč
Klíšťová encefalitida cCASHh	462 793,93 Kč
STREP - EURO	242 302,48 Kč
CEEQNET	492 003,86 Kč
MEN NET	65 640,23 Kč
Health Professional and Smoking Cessation in Europe	115 501,34 Kč
BOVAC	1 768 357,41 Kč
NOMIRACLE	237 224,60 Kč
PHASE II	26 030,00 Kč
FIBELLC	157 160,75 Kč
FOOD - PCR	48 857,95 Kč
Implementation of Mental	26 173,91 Kč
DIEPLY	143 974,00 Kč
ETHREAT	45 986,81 Kč
AMAY	151 991,06 Kč
BEN RHM	171 999,20 Kč
Celkem	6 006 614,15 Kč

Z celkového objemu čerpaných finančních prostředků byla poskytnuta půjčka z rezervního fondu SZÚ ve výši 222 084,36 Kč na dofinancování nákladů spojených s řešením úkolů projektů EU smluvně podchycených.

9. Spolupráce se zahraničím

Mezinárodní projekty řešené v roce 2005:

5., 6. rámcový program EU: 8

5., 6. rámcový program EU - zahájené v r. 2005: 2

Public Health Programme/DG SANCO: 15

Public Health Programme/DG SANCO - zahájené v r. 2005: 6

Programy EC/ DG: 11

Programy EC/ DG - zahájené v r. 2005: 2

WHO: 5

Ostatní mezinárodní programy: 7

Ostatní mezinárodní programy - zahájené v r. 2005: 1

Celkem: 57

Členství SZÚ v mezinárodních organizacích:

Název: The International Society of Behavioural Medicine

Poplatek: 1 €

Zdůvodnění: snížený účastnický poplatek na konferencích v rámci symbolického členského poplatku za kolektivní členství

Název: EuroHealthNet

Poplatek: 2 000 €

Zdůvodnění: Mezinárodní síť agentur podpory zdraví - zprostředkování mez. kontaktů, spolupráce na projektech EU, zaslání el. zpravodaje EU Health Highlights a Health Action Memo.

Název: IUHPE-International Union for Health Promotion

Poplatek: 200 €

Zdůvodnění: Vyhledávání partnerů pro projekty, získávání informací v podpoře zdraví, předplatné časopisu Promotion and Education.

Název: Síť supranacionálních referenčních laboratoří Světové zdravotnické organizace
/Mezinárodní unie proti tuberkulóze

Poplatek: 0 €

Zdůvodnění: Účast v mezinárodních studiích a kontrolách kvality (QC)

Název: European Biological Resource Centres Network, EBRCN

Poplatek: 0 €

Zdůvodnění: Mezinárodní výměna informací, propagace sbírky

Název: European Cultures Collection Organisation, ECCO

Poplatek: 0 €

Zdůvodnění : Mezinárodní výměna informací, propagace sbírky

Název: World Federation for Culture Collections, WFCC

Poplatek: 0 €

Zdůvodnění: Mezinárodní výměna informací, propagace sbírky

Členství expertů MZ ČR (SZÚ) v pracovních skupinách EU:

Černá Milena, prof. MUDr., DrSc.

EC implementační skupina pro biomonitring (Technical working Group on biomonitring-Implementation Group)

Gajdoš Petr, Ing.

v rámci ČNI člen skupiny CEN/BT WG 176 „Construction products: Assessment of release of dangerous substances“ v rámci EU na vypracovávání legislativních norem

Jedlička Jaroslav, MUDr., CSc.

Člen expertního týmu EU nazvaného "Think Tank on HIV/AIDS", týmu, který se zabývá doporučeními pro Evropskou komisi, jak dále postupovat v prevenci HIV/AIDS

Jírová Dagmar, MUDr., CSc.

1. European Commission (Evropská komise):

Working Group on Cosmetics (Pracovní skupina pro kosmetiku)

Standing Committee on Cosmetics (Stálý výbor pro kosmetiku)

2. ECVAM (Evropské centrum pro validaci alternativních metod) JRC Ispra:

Scientific Board (Vědecký výbor)

3. European Council (Rada Evropy):

Board of Experts on Cosmetics (Rada expertů na kosmetiku)

Kožíšek František, MUDr., CSc.

1. Zástupce ČR ve výboru „Article 12 Drinking Water Committee“ při Evropské komisi (DG Environment)

2. Expert pracovní skupiny „Expert group on a European Acceptance Scheme for construction products in contact with water intended for human consumption“ při Evropské komisi (DG Enterprise)

3. Vedoucí mezirezortního pracovního týmu (Rady pro zdraví a ŽP) ke zpracování národních cílů dle Protokolu o vodě a zdraví (je společná iniciativa WHO a OSN)

Kříž Bohumír, doc. MUDr., CSc.

1. EC pracovní skupina CESE – řešení koncepčních otázek, otázek výzkumného charakteru a jejich implementace do rutinní surveillance

2. EC pracovní skupina Epidemiological Surveillance and Control of Communicable Diseases - ESCON – Podíl na návrzích, schvalování a implementace elementů surveillance v EU

3. Participace ve skupině delegací EC států při řešení společného postupu na zasedáních delegací smluvních států „Úmluvy o nešíření biologických zbraní - BWC“ při OSN

4. Participace na projektu EUVAC - harmonizace postupů prevence infekcí očkováním v EU

5. Pracovní skupina projektu ECDC „Revize Case definitions“ direktiv

6. Pracovní skupina projektu ECDC „Epidemic intelligence

Kubínová Růžena, MUDr. a Vít Michael, MUDr., Ph.D.

1. EC pracovní skupina - implementace Evropského akčního plánu ŽP a zdraví

2. DG ENVIRONMENT - Pracovní skupina pro přípravu pilotní studie biologického monitoringu v Evropě

3. EEHC - European Environmental and Health commission-Kopenhagen

Kubínová Růžena, MUDr.

1. EC pracovní skupina - (ECHI - European Community Health Indicators)

2. DG SANCO - Implementace informačního systému životního prostředí a zdraví

3. EC implementační skupina pro biomonitoring (Technical working Group on biomonitoring-Implementation Group)

Kýrová Veronika, Ing.

1. Pracovní skupina EU pro GMO potraviny

2. Pracovní skupina EU pro potraviny nového typu CAFAB

Maloňová Helena, Ing.

1. Evropská Komise - Standing Committee on the food chain and animal health - protection (residue of pesticide) podskupina pro ochranu rostlin - rezidua pesticidů
2. Rada EU-Working Party on Agricultural Questions - Pesticide Residues - podskupina rezidua pesticidů
3. Kodex Alimentarius - Codex Alimentarius Working Party - Pesticide Residues

Ostrý Vladimír, MVDr., CSc.

1. Pracovní skupina EU pro potraviny nového typu CAFAB
2. Pracovní skupina EU pro GMO potraviny

Ruprich Jiří, doc. MVDr., CSc.

1. Pracovní skupina EU pro potraviny nového typu CAFAB
2. Pracovní skupina EU pro kontaminanty v potravinách
3. Pracovní skupina EU pro GMO potraviny

Řehůrková Irena, RNDr., CSc.

Pracovní skupina EU pro kontaminanty v potravinách

Stážisté z ČR:

VŠ - lékaři	151
VŠ - nelékaři	148
SŠ	34
Celkem:	333

Stážisté ze zahraničí:

VŠ	11
SŠ	0
Celkem:	11

10. Náklady na účast na mezinárodních konferencích a obdobných akcích v roce 2005 činily 565,6 tis. Kč.

Náklady na zahraniční služební cesty v roce 2005 činily 4 890 tis. Kč.

Účast na zahraničních cestách je přínosem zejména v oblasti získávání nových informací a poznatků o výzkumných trendech, prezentování SZÚ v zahraničí a k udržení úzkého kontaktu se zahraničními odborníky. Při zahraničních studijních pobytech dochází k osvojování vyšetřovacích metod v oblasti ochrany zdraví a tyto nové poznatky jsou aplikovány v ČR.

Dalším důležitým přínosem je seznámení se s legislativou v EU, harmonizace předpisů s EU a obhájení postavení legislativy ČR na mezinárodním fóru. Důležitá je účast pracovníků SZÚ na jednáních a zasedáních přípravných výborů a dalších koordinačních schůzkách organizovaných evropskou komisí. Účast na těchto jednáních umožňuje transformovat naše poznatky při tvorbě celosvětových dokumentů.

11. SZÚ je příspěvkovou organizací, nepostupuje dle § 47 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění zákona č. 482/2004 Sb.

12. V roce 2005 SZÚ neměl žádné hospodářské činnosti (viz příloha č. 2 - Účetní výkazy za rok 2005, str. 12-13 a příloha č. 3 - Doplnující informace k účetní závěrce za rok 2005, str. 8)

13. Výsledek hospodaření SZÚ za rok 2005 před zdaněním činí 14 944,00 tis. Kč, daň z příjmů činí 3 500,00 tis. Kč, dodatečné odvody daně z příjmů činí -920,78 tis. Kč. Výsledek hospodaření po zdanění je 12 364,78 tis. Kč. Hlavní podíl na zlepšeném hospodářském výsledku mají tržby z prodeje služeb, které byly oproti schválenému rozpočtu vyšší o 13 853,66 tis. Kč (viz příloha č. 2 - Účetní výkazy za rok 2005).

h) Hlavními příjemci služeb jsou:

1. Zdravotní pojišťovny: 111 Všeobecná zdravotní pojišťovna, 201 Vojenská zdravotní pojišťovna České republiky, 205 Hutnická zaměstnanecká pojišťovna, 207 Oborová zdravotní pojišťovna zaměstnanců bank, pojišťoven a stavebnictví, 209 Zaměstnanecká pojišťovna Škoda, 211 Zdravotní pojišťovna ministerstva vnitra, 213 Revírní bratrská pokladna, zdravotní pojišťovna, 217 Zdravotní pojišťovna Metal - Aliance, 222 Česká národní zdravotní pojišťovna

2. Expertizy: soukromé, komerční a zahraniční firmy a fyzické osoby, které si nechávají v laboratořích posoudit zdravotní nezávadnost předmětů běžného užívání, kosmetických a zdravotnických prostředků, potravin a přídatných látek v potravinách, vnitřního prostředí, dále právnické subjekty a fyzické osoby na úseku hygieny půdy, vody, ovzduší a genetické toxikologie, dále výrobci nebo dovozci dezinfekčních, dezinfekčních a deratizačních přípravků (biocidů), laboratoře hygienické služby, transfúzní služby, laboratoře soukromého zdravotnického sektoru, zdravotnická, školská a sociální zařízení

3. Zkoušení způsobilosti: státní i soukromé laboratoře působící především v oblasti měření či vyšetření ochrany veřejného zdraví a klinické mikrobiologie a parazitologie, které mají zájem prokázat kvalitu svých výsledků prostřednictvím programu mezilaboratorního porovnávání zkoušek/externího hodnocení kvality organizovaného SZÚ dle ISO/IEC Guide 43

4. Autorizace: státní i nestátní laboratoře, příp. fyzické osoby, které jsou podnikateli, které chtějí prokázat svoji odbornou způsobilost v oblastech měření či vyšetření v ochraně veřejného zdraví v souladu s požadavky zák. č. 258/2000 Sb., fyzické osoby, které chtějí provádět hodnocení zdravotních rizik dle zák. č. 258/2000 Sb.

5. Diagnostika: terénní laboratoře

6. Ostatní: zdravotnická zařízení tuzemská i zahraniční používající certifikovaný materiál

i) Viz internetové stránky SZÚ - www.szu.cz

j) SZÚ je příspěvkovou organizací, není správcem kapitoly, proto nepostupuje dle § 3 písm. g) zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění zákona č. 482/2004 Sb., ani není tím, do jehož působnosti státní fond patří

Příloha 1: viz organizační struktura na str. 3

Příloha 2: Účetní výkazy za rok 2005

(příloha je vystavena na http://www.szu.cz/Menu1/zprava/ucetni_vykazy.pdf)

Příloha 3

Doplňující informace k účetní závěrce za rok 2005

Použité účetní metody

Účetní jednotka vede účetnictví v souladu se zákonem č. 563/1991 Sb., o účetnictví, podle prováděcí vyhlášky č. 505/2002 Sb., a v duchu Českých účetních standardů č. 501 až 522.

Účetní metody použité účetní jednotkou vycházejí z předpokladu, že účetní jednotka bude nepřetržitě pokračovat ve své činnosti a že u ní nenastává žádná skutečnost, která by ji omezovala nebo ji zabraňovala v této činnosti pokračovat i v dohledné budoucnosti.

Uspořádání a označování položek rozvahy a výkazu zisku a ztráty a jejich obsahové vymezení a způsoby oceňování použité v jednom účetním bylo v souladu s výše uvedenými právními předpisy a účetními standardy, s tím že účetní postupy byly přizpůsobeny uvedené legislativě platné pro rok 2005.

Použité způsoby oceňování a vedení v účetnictví dlouhodobého majetku, zásob, závazků a pohledávek

V souladu s ustanoveními §§ 24 a 25 zákona o účetnictví a v souladu s prováděcí vyhláškou účetní jednotka oceňuje majetek, zásoby, závazky a pohledávky takto:

- hmotný majetek kromě zásob, s výjimkou hmotného majetku vytvořeného vlastní činností pořizovacími cenami,
- hmotný majetek kromě zásob vytvořený vlastní činností vlastními náklady,
- zásoby, s výjimkou zásob vytvořených vlastní činností pořizovacími cenami,
- zásoby vytvořené vlastní činností vlastními náklady,
- peněžní prostředky a ceniny jejich jmenovitými hodnotami,
- podíly, cenné papíry a deriváty pořizovacími cenami,
- pohledávky při vzniku jmenovitou hodnotou; při nabytí za úplatu nebo vkladem pořizovací cenou; závazky jmenovitou hodnotou,
- nehmotný majetek kromě pohledávek, s výjimkou nehmotného majetku vytvořeného vlastní činností pořizovacími cenami,
- nehmotný majetek kromě pohledávek vytvořený vlastní činností vlastními náklady,
- příchovky zvířat vlastními náklady,
- majetek v případech bezúplatného nabytí, (s výjimkou peněžních prostředků a cenin), anebo majetek v případech, kdy vlastní náklady na jeho vytvoření vlastní činností nelze zjistit, reprodukční pořizovací cenou.

Při oceňování souvisejících nákladů při pořízení majetku, zásob a pohledávek postupuje účetní jednotka v souladu s §§ 26 až 29 vyhlášky č. 505/2002 Sb.

Materiál na skladě je veden způsobem A, na samostatném účtu je formou odchylky evidována a rozpouštěna hodnota DPH k zásobám, která nemohla být nárokována v přiznání k DPH z důvodů osvobozených činností a krácení vstupu koeficientem.

Způsobem B je účtován režijní materiál a materiál spotřebovávaný v rámci pokusů a laboratorních zkoušek.

Účetní jednotka eviduje jako zásoby vlastní výroby výtisky odborného časopisu, který vydává, evidence je vedena způsobem B.

Pohledávky a závazky v cizí měně jsou přepočítány na Kč kurzem České národní banky ke dni uskutečnění účetního případu.

Účetní jednotka netvořila v roce 2005 a ani k 31.12.2005 nemá vytvořeny zákonné opravné položky k pohledávkám podle zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů.

Účetní jednotka nemá aktiva, která by bylo nutné oceňovat reálnou hodnotou ve smyslu § 27 zákona o účetnictví.

Použité postupy odpisování

Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek, vymezený dle §§ 7 a 8 vyhlášky č. 505/2002 Sb., je odpisován rovnoměrně po stanovenou dobu životnosti účetní jednotkou.

Stanovená doba odpisování účetní jednotkou je následující:

<i>druh majetku</i>	<i>doba odpisování</i>
1 - Výpočetní technika, kancelářské stroje	4 roky
2 - Osobní automobily, traktory, (+ laboratorní výjimky)	6 let
3 - Laboratorní přístroje, ostatní stroje a zařízení	8 let
4 - Nábytek, (+ laboratorní výjimky)	12 let
5 - Stavby (nové)	20 let
6 - Stavby (staré), rozvody, komunikace	85 let
7 - Software	5 let

Postupy tvorby a použití rezerv a dohadných položek

Účetní jednotka v účetním období roku 2005 netvořila ani k 31. 12. 2005 nemá žádné zákonné rezervy podle zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů.

Účetní jednotka tvořila dohadné položky k 31. 12. 2005 na očekávané vyúčtování služeb, neboť do data provedení účetní závěrky nebyla výše nákladů známa. Při tvorbě bylo vycházeno z informace útvaru správy o stavu měřicích zařízení k 31. 12. 2005 a z cen energií platných pro rok 2005.

Výsledky inventarizací - proučtování inventarizačních rozdílů

Účetní jednotka provedla v souladu s §§ 29 až 30 zákon o účetnictví inventarizaci majetku a závazků, včetně fyzických inventur majetku. Inventury byly provedeny v souladu s Příkazem ředitele číslo 12/2005 ze dne 20. 6. 2005.

Zjištěné inventarizační rozdíly:

1. Rozdíl – 018 – Drobný dlouhodobý nehmotný majetek, Software

Přebytek:

1 ks v částce 59 000,00 Kč

Inventurní číslo 82088 ASPI – nákup SZÚ min. let, účetnictví a evidence majetku 11/05

2. Rozdíl – 028/2 – Drahé kovy

Váhové přirozené úbytky z důvodu opalu – celkem 4,08 gramů, odpis evidence majetku 10/05

3. Rozdíl – 028/3 – Drobný dlouhodobý hmotný majetek, mrtvá evidence

9 ks v celkové částce 9 732,00 Kč

Inventární číslo 53023, 40656, 34118, 60986, 51715, 33541, 33544, 33545, 33547

Škodní komise č. 2/05, odpis účetnictví a evidence majetku 12/05

4. Rozdíl – 028/4 – Drobný dlouhodobý hmotný majetek

Přebytek:

1 ks v částce 3 800,00 Kč

Inventární číslo 77713 Stroj kopírovací Canon – dar SZÚ, účetnictví a evidence majetku 11/05

1 ks v částce 14 875,00 Kč

Inventární číslo 77726 Skříňka pod umyvadlo – nákup SZÚ KPF 21903/05, účetnictví a evidence majetku 11/05

5. Rozdíl – EVI – Drobný majetek

1 ks v částce 880,00 Kč

Inventární číslo 64993 – Škodní komise č. 2/05, odpis evidence majetku 12/05

Přebytek:

1 ks v částce 1 893,00 Kč

Inventární číslo 76954 Věšák stojanový, nákup SZÚ KPF 22078/05, evidence majetku 11/05

1 ks v částce 2 000,00 Kč

Inventární číslo 76968 Tiskárna HP DJ 610C, dar SZÚ, evidence majetku 11/05

Inventarizační rozdíly byly proúčtovány v souladu s účetními postupy.

Odůvodnění případných minusových položek v Rozvaze

Mimo oprávek je v rozvaze minusový zůstatek jen v konečném stavu účtu 262 - Peníze na cestě, což odpovídá časovému nesouladu mezi vklady a výběry peněz a přijetím bankovních výpisů při převodech mezi jednotlivými účty vedenými bankou. Zůstatek je v souladu s účetními postupy.

Proúčtování finančně nepokrytého fondu reprodukce majetku podle § 34 odst. 9 vyhlášky č. 505/2002 Sb. a ČÚS 521

Účetní jednotka nemá k 31. 12. 2005 nepokrytý fond reprodukce majetku, proto postup podle § 34 odst. 9 vyhlášky č. 505/2002 Sb. a ČÚS 521 nepoužila.

Další závažné informace k účetní závěrce

V účetní závěrce byl proúčtován odhad daňové povinnosti účetní jednotky za rok 2005 ve výši 3 500 000 Kč, a to zápisem MD 591/D 341.

Přehled všech druhů dotací a zúčtovatelných příspěvků poskytnutých v roce 2005

	<i>Výše dotace (tis. Kč)</i>	<i>Čerpání ČNB (Kč)</i>	<i>Odvod při zúčtování (Kč)</i>
Neinvestiční příspěvky celkem	329 279	328 300 633,96	978 366,04
z toho:			
a) účelové příspěvky poskytnuté MZ ČR	13 486	12 764 644,01	721 355,99
z toho:			
Protidrogová politika	300	299 921,00	79,00
VLI	300	300 000,00	0,00
HIV/AIDS	11 158	10 457 996,95	700 003,05
Zdravotnické programy OZP	300	294 525,00	5 475,00
Národní program zdraví (PPZ)	928	913 753,06	14 246,94
EU	500	498 448,00	1 552,00
b) příspěvky na provoz organizace	300 960	300 960,00	0,00
c) neinvestiční prostředky poskytnuté Interní grant. agenturou MZ ČR celkem	10 459	10 247 391,57	211 608,43
z toho: mzdy (platy)	2 724	2 651 934,00	72 066,00
OON	78	78 000,00	0,00
d) neinv. prostředky na výzkumné záměry	0	0,00	0,00
e) ostatní neinv. grantové prostředky (kromě MZ ČR)	4 374	4 328 598,38	45 401,62
Investiční dotace celkem	384	382 894,32	
z toho:			
a) systémové investiční dotace (916)	384	382 894,32	
z toho:			
§ 3551 SZÚ – plošný skener	70	69 309,00	
§ 3551 SZÚ – přístroje pro MZSO	314	313 585,32	
b) individuální investiční dotace z účtu 908	0	0,00	
10903	0	0,00	

Program PHARE

1. Leonardo da Vinci (poskytovatel Technická universita v Košicích) v roce 2005 čerpáno 135 287,18 Kč neinvestičních prostředků. Finanční prostředky ve výši 166 815,67 Kč SZÚ obdržel v roce 2003.
2. Měřicí zařízení a pomocná zařízení (poskytovatel Ministerstvo životního prostředí) v celkové hodnotě 3 131 107,79 Kč. V roce 2003 byla pořízena na MŽP.

Přehled všech druhů dotací a zúčtovatelných příspěvků poskytnutých v roce 2005 SZÚ jako spoluřešiteli grantů

	<i>Výše dotace (tis. Kč)</i>	<i>Čerpání ČNB (Kč)</i>	<i>Odvod při zúčtování (Kč)</i>
Neinvestiční příspěvky celkem	2 962	2 921 352,50	40 647,50
z toho:			
a) neinvestiční prostředky poskytnuté Interní grant. agenturou MZ ČR celkem	1 284	1 248 451,50	35 548,50
z toho: mzdy (platy)	395	388 000,00	7 000,00
OON	0	0,00	0,00
b) ostatní neinv. grantové prostředky (kromě MZ ČR)	1 678	1 672 901,00	5 099,00
Investiční dotace celkem	600	600 000,00	
z toho:			
investiční dotace IGA	600	600 000,00	

Použití vlastních prostředků

SZÚ použil vlastní prostředky fondu reprodukce majetku na nákup investic v roce 2005 celkem v tis. Kč:

- a) z odpisů: 34 527,28 tis. Kč
- b) z darů: 668,24 tis. Kč
- c) jiné (specifikovat): 0,00 tis. Kč

Celková hodnota veškerého darovaného dlouhodobého majetku

Celková hodnota veškerého darovaného dlouhodobého majetku v SZÚ: 20 498,39 tis. Kč, z toho v přijato v roce 2005: 0,00 tis. Kč.

Celková hodnota darovaného drobného dlouhodobého majetku

Celková hodnota darovaného drobného dlouhodobého majetku v SZÚ: 334,96 tis. Kč, z toho v přijato v roce 2005: 24,80 tis. Kč.

Bližší specifikace darovaného drobného dlouhodobého majetku v roce 2005:

Tiskárna HP DJ 610C	2 000,00 Kč
Počítač AE Professional P II	19 000,00 Kč
Stroj kopírovací Canon FC-220	3 800,00 Kč

Použití rezervního fondu

SZÚ použil rezervní fond v roce 2005 takto (údaje v tisících korun):

- a) na úhradu zhoršeného výsledku hospodaření 0,00 tis. Kč
- b) k úhradě sankcí 0,00 tis. Kč
- c) k doplnění fondu oběžných aktiv 0,00 tis. Kč

d) k úhradě zhoršených hosp. výsledků před účín. zák. č. 218/2000 Sb.	0,00 tis. Kč
e) k doplnění fondu reprodukce majetku (se souhlasem zřizovatele)	0,00 tis. Kč
f) peněžní dary a peněžní prostředky poskytnuté v zahraničí	9 251,88 tis. Kč
celkem čerpání rezervního fondu v roce 2005	9 251,88 tis. Kč

Přehled majetkových účastí

SZÚ nemá žádnou majetkovou účast v jiných společnostech.

Odvody z výnosů z prodeje nemovitého majetku

V roce 2005 nebyl prodán nemovitý majetek.

Dodatečné odvody výnosů z pronájmu státního majetku

V roce 2005 nebyly na účet MZ ČR poukázány žádné dodatečné odvody týkající se minulých let

Jiné odvody

Viz tabulky v bodě č. 9.

Úspory rozpočtových prostředků

Převod finančních prostředků závěrem roku 2005 do rezervního fondu zřizovatele:

V návaznosti na Usnesení vlády č. 273/2005 ze dne 9.3.2005, bod III. odst.1b) a § 47 zákona č. 218/2000 Sb. ze dne 27. června 2000, o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů jsme zaslali žádost o převod nečerpaných finančních prostředků určených na financování reprodukce majetku v roce 2005 do rezervního fondu kapitoly 335.

1) akce: "SZÚ Praha - rekonstrukce budovy č. 8 /bývalá kotelna/ na administrativní a provozní prostory"

evidenční číslo: 235 012 0202

Bylo požádáno o převod prostředků ve výši 4 567 tis. Kč a umožnění čerpání této částky v roce 2006.

2) akce: "SZÚ Praha - pořízení přístrojů do laboratoří úrovně BL3"

evidenční číslo: 235 223 0201

Bylo požádáno o převod nečerpaných prostředků ve výši 4 250 tis. Kč a umožnění čerpání této částky v roce 2006.

Tato systémová dotace nemohla být čerpána z důvodu pozdější registrace této akce. Rozhodnutí o registraci akce v informačním systému ISPROFIN obdržel SZÚ dne 23. 12. 2005.

Celková výše výnosů od zdravotních pojišťoven

V roce 2005 byla zúčtována do výnosů od zdravotních pojišťoven částka 26 132 075,49 Kč, z toho:

- a) zúčtováno během roku 26 132 075,49 Kč
- b) zúčtováno formou dohadných položek 0,00 Kč

Pohledávky

Celková výše pohledávek k 1. 1. 2005 a k 31. 12. 2005 je zachycena v následující tabulce.

	<i>stav k 1. 1. (Kč)</i>	<i>stav k 31. 12. (Kč)</i>
Celková výše pohledávek *)	7 322 899,09	11 112 003,05
z toho: a) vůči zdravotním pojišťovnám	4 236 389,86	7 659 150,74
b) neuhraz. z léčení cizinců ze států bez dohody o úhr. péče		0,00
c) neuhraz. pohledávky zdrav. poj. za ostatní osoby (bezdom.)		0,00
d) celková výše odepsaných pohledávek v roce 2005		42 398,00
z toho: zdravotní pojišťovny		0,00
cizí státní příslušníci		0,00
ostatní		42 398,00

*) V položce uvádíme konečné stavy účtů 311, 316 a 335, tj. bez pohledávek vůči státu a bez přijatých záloh.

Závazky

Celková výše závazků k 1. 1. 2005 a k 31. 12. 2005 je zachycena v následující tabulce.

	<i>stav k 1. 1. (Kč)</i>	<i>stav k 31. 12. (Kč)</i>
Celková výše závazků **)	501 258,13	4 586 198,57
z toho: a) nezaplacené neinvestiční faktury	501 258,13	1 251 187,72
b) nezaplacené investiční faktury	0,00	3 310 436,70
c) závazky vůči zdravotním pojišťovnám	0,00	0,00

**) V položce uvádíme konečné stavy účtů 321 a 325, tedy bez závazků vůči státu, z odvodů z mezd, vůči zaměstnancům a bez poskytnutých záloh.

Stav běžného účtu

SZÚ eviduje na běžném účtu k 31. 12. 2005 (bez finančních prostředků jednotlivých fondů)
celkem 17 174 414,59 Kč
- z toho účet u ČNB 16 971 200,40 Kč
- účet u KB 203 214,19 Kč

Uskutečněné zálohové platby

a) na dodávky a práce neinvestičního charakteru

SZÚ eviduje k 31. 12. 2005 následující uskutečněné zálohové platby na dodávky a práce neinvestičního charakteru (částky uvedeny v Kč):

<i>příjemce neinvestiční zálohy</i>	<i>výše zálohy</i>	<i>poskytnuto dne</i>	<i>zdůvodnění</i>
Pražská teplárenská	1 400 000	15.12.2005	odběr tepla dle smlouvy
Pražská teplárenská	1 400 000	15.12.2005	odběr tepla dle smlouvy
PRE	669 559	16.12.2005	odběr el. energie
Pražské vodovody a kanalizace	6 620	15.11.2005	odběr vody
Pražská plynárenská	237 000	7.10.2005	odběr plynu
RNDr. Brychta	50 000	14.11.2005	zprac. a podání DPPO 2005

b) na dodávky a práce investičního charakteru

SZÚ neeviduje k 31. 12. 2005 žádné uskutečněné zálohové platby na dodávky a práce investičního charakteru.

Přehled jednotlivých hospodářských činností a výsledky

V roce 2005 SZÚ neměl žádné hospodářské činnosti.

Půjčky

SZÚ neměl v roce 2005 a ani k 31. 12. 2005 nemá žádnou nesplacenou půjčku (návrtnou finanční výpomoc).

a) přehled nevyrovnaných závazků vůči státnímu rozpočtu

<i>popis závazku</i>	<i>částka v Kč</i>
Nevyčerpané prostředky dotace ze státního rozpočtu	978 366,04
z toho:	
a) účelové příspěvky poskytnuté MZ ČR	721 355,99
b) neinvestiční prostředky poskytnuté IGA MZ ČR	211 608,43
c) ostatní neinvestiční grantové prostředky (kromě MZ ČR)	45 401,62
Nevyčerpané prostředky dotace od hlavních řešitelů grantů	40 647,50
z toho:	
a) neinvestiční prostředky IGA MZ ČR	35 548,50
b) ostatní neinvestiční grantové prostředky (kromě MZ ČR)	5 099,00

Vratky do státního rozpočtu a hlavním řešitelům jsou evidovány na jednotlivých analytikách účtu 325 3 a budou vráceny v souladu s platnými pravidly hospodaření.

Přehled všech vnějších kontrol v letech 2004 a 2005

V letech 2004 a 2005 proběhly následující vnější kontroly, zaměřené na hospodaření:

1) Kontrola finančních prostředků státního rozpočtu poskytnutých z kapitoly MZ ČR na přípravu členství ČR v EU, kterou provedl NKÚ v době od 1. 12. 2003 do 17. 2. 2004. Kontrolou zjištěný přístroj pořízený chybně z neinvestičních prostředků byl zařazen do dlouhodobého hmotného majetku a do odpisového plánu.

2) Kontrola čerpání finančních prostředků poskytnutých IGA MZ ČR na řešení projektu reg. č. NI/6796-3, kterou provedl Odbor kontroly MZ ČR v době od 16. 7. 2004 do 26. 8. 2004. K zamezení chybného čerpání prostředků byly vydány Informace a pokyny ETN č. 04/2004 „Čerpání účelových finančních prostředků – granty“.

3) Kontrola zda nevznikla odvodová povinnost za porušení rozpočtové kázně při hospodaření s prostředky poskytnutými ze státního rozpočtu – účelové finanční prostředky na řešení projektu NI/6796-3, kterou provedl FÚ pro Prahu 10 v době od 25. 10. 2004 do 9. 11. 2004 na podnět MZ ČR.

FÚ vyměřil odvodovou povinnost ve výši 43 828 Kč, částka byla uhrazena dne 29. 11. 2004. Dále bylo vyměřeno penále ve výši 39 162 Kč, které bylo zapláceno dne 22. 12. 2004. Proti jeho uložení se SZÚ odvolal a dosud neobdržel rozhodnutí.

4) Kontrola dodržování pracovně právních předpisů (tj. zákona č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti v platném znění a zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce v platném znění), kterou provedl Úřad práce hlavního města Prahy, pobočka v Praze 10 dne 29. 7. 2004.

Kontrolou bylo zjištěno, že SZÚ provedl nižší povinný odvod za jedno nenaplněné pracovní místo občanů se změněnou pracovní schopností.

Vzniklý nedoplatek ve výši 24 482 Kč za rok 2003 byl neprodleně uhrazen.

Úřad práce uložil pokutu ve výši 3 000 Kč. Proti uložení pokuty se SZÚ odvolal v říjnu 2004, v srpnu 2005 bylo doručeno rozhodnutí o zamítnutí odvolání a dne 16. 8. 2005 byla pokuta zaplácena a předána škodní komisi.

5) Kontrola správnosti a úplnosti podaného přiznání k dani z přidané hodnoty za srpen 2004, kterou prováděl od 21. 10. 2004 Finanční úřad pro Prahu 10. V důsledku kontroly byl dne 10. 2. 2005 vydán Platební výměr na DPH za srpen 2004 v částce 71 244 Kč. Protože SZÚ odvedl DPH ve výši 71 872 Kč, vzniklý přeplatek byl zúčtován proti běžným odvodům v roce 2005.

6) Kontrola účelového financování vědy a výzkumu podporovaného IGA MZ ČR, kterou provedl Odbor kontroly MZ ČR v době od 22. 12. 2004 do 28. 2. 2005. SZÚ byl kontrolován jako spoluřešitel projektu NI 7109-3/2002, nebyla zjištěna pochybení.

7) Kontrola pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, provádění nemocenského pojištění a plnění úkolů v důchodovém pojištění, kterou provedla Pražská správa sociálního zabezpečení ve dnech 14. 2. 2005 až 18. 2. 2005.

Kontrolou byl zjištěn ve dvou případech chybný denní vyměřovací základ, čímž vznikly nedoplatky peněžité pomoci v mateřství celkem 4 834 Kč. Splatné nedoplatky byly ke dni 8. 3. 2005 převedeny na osobní účty pracovníků.

8) Finanční ředitelství pro hl. město Prahu provedlo ve dnech 3. 3. 2005 až 15. 4. 2005 finanční revizi hospodaření s prostředky státního rozpočtu a čerpání poskytnutých dotací v roce 2003 a 2004.

Proti Protokolu byly dne 6. 6. 2005 podány námitky, které byly uznány jako částečně důvodné a byly řešeny Dodatkem k Protokolu. SZÚ podal odvolání a dosud neobdržel rozhodnutí.

9) Kontrola čerpání a využívání podpory, účelnosti uznaných nákladů podle rozhodnutí projektu č. NL7295-3 provedená Odborem kontroly MZ ČR v době od 7. 9. 2005 do 21. 10.

2005 v Univerzitě Palackého v Olomouci. SZÚ byl kontrolován jako spoluřešitel, k čerpání podal vyjádření, dosud neobdržel rozhodnutí.

10) Kontrola účelových finančních prostředků na finanční zajištění projektu č. NL 7567-3/2003, kterou provedl v době od 1. 6. 2005 do 31. 10. 2005 FÚ pro Prahu 10. Nebylo shledáno závad.

11) Kontrola čerpání a využívání podpory, účelnosti uznaných nákladů podle rozhodnutí projektu NJ7387-3/2003 provedená Odborem kontroly MZ ČR v době od 27. 7. 2005 do 31. 8. 2005.

12) Kontrola účelových finančních prostředků na finanční zajištění projektu č. NJ 7387-3/2003, kterou provedl v době od 18. 10. 2005 do 24. 11. 2005 FÚ pro Prahu 10.

Za rok 2003 vyměřil FÚ odvodovou povinnost ve výši 5 197,50 Kč, částka byla uhrazena dne 19. 12. 2005. Za rok 2004 byla vyměřena odvodová povinnost ve výši 35 356,50 Kč. Částka 35 000 Kč byla uhrazena již 18. 7. 2005, částku 356,50 Kč uhradil SZÚ dne 21. 12. 2005.

K zamezení chybného čerpání prostředků byl vydán Příkaz ředitele č. 16/2005 „Opatření k odstranění nedostatků v provádění grantové činnosti“.

Výdaje na zahraniční pracovní cesty

V roce 2005 činily výdaje na zahraniční pracovní cesty celkem 4 890,00 tis. Kč, z toho zahraniční cesty v rámci grantů 1 795,96 tis. Kč.

Průměrný přepočtený počet zaměstnanců

Průměrný přepočtený stav zaměstnanců SZÚ k 1. 1. 2005 je 647,149 a k 31. 12. 2005 je 648,409.

Mzdové prostředky

	<i>limit (tis. Kč)</i>	<i>čerpání (tis. Kč)</i>	<i>úspora (tis. Kč)</i>
Mzdové prostředky celkem	136 032,00	136 018,60	13,40
z toho: na platy	135 952,00	135 939,26	12,74
OON vč. odstupného	80,00	79,34	0,66

Použití fondu odměn

Fond odměn nebyl v roce 2005 použit.

Mzdové náklady

Mzdové náklady v roce 2005 v hlavní činnosti jsou uvedeny v následující tabulce (v tis. Kč)

<i>rozpis nákladů</i>	<i>celkem</i>	<i>z dotace zřizovatele vč. IGA MZ ČR</i>
Mzdové náklady z hlavní činnosti celkem	142 255,65	138 748,53
z toho:		
mzdové náklady na platy	141 582,33	138 591,19
mzdové náklady na ostatní platby za provedenou práci	648,97	132,99
odstupné	24,35	24,35